

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

...

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

SZERKESZTIK:

TANAY JÓZSEF

NOVÁK LÁSZLÓ

MEGHIVÓ

„Felnemagyarosulás” pol. naplajaj nyomdája.

A KASSAI KÖNŰNYOMDÁSZOK
1907. MÁJUS 19-ÉN (PÜNKÖSD VASÁRNAP) A
TÜDŐBETEG KÖNŰNYOMDÁSZOK SZANATÓ-
RIUMA ALAPJA JAVÁRA A LAJOS-FORRÁSNÁL

TÁNC-, TOMBOLA- ÉS MULATTATÓ MŰ-
SORRAL EGYSZEKÖTÖTT JÓTÉKONŰCÉLŰ

NÉPÜNNEPÉLYT

RENDEZNEK, MELŰRE T. CIMET ÉS B.
CSALÁDJÁT TISZTELETTEL MEGHIVJA
A RENDEZŐSÉG.

BELÉPŐ-DIJ: A TÉRRE 20 FILLÉR.
A TÁNCTEREMBE 1 KOR. 20 FILL.

NÉPÜNNEPÉLY KEZDETE D. U. 3.
TÁNC KEZDETE 5 ÓRAKOR.

Felülfizetések a jótékony cél iránti tekintetből köszönettel
□□□□ fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak. □□□□

A NÉPÜNNEPÉLY KEDVEZŐTLEN
IDŐ ESETÉN IS MEGTARTATIK.

Felülfizetések és tombolatárgyak a helyi lapok szerkesztő-
ségéhez, a nyomdászemlékzetekhez és a mulatság napján
□□□□□□□□ a pénztárhoz juttathatók. □□□□□□□□

ERNER GÉZA

KÖNYVKÖTÉSZETI MŰINTÉZETE

BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCA 16-18

TELEFON 13-54

Folyósámla a
Pesti Magyar
Kereskedelmi
Banknál

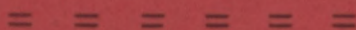
ÁRJEGYZÉK

BAYER ANTAL
VÖRÖS KERESZT
GYÓGYSZERTÁRA

≡ BUDAPEST, ≡
VI., ANDRÁSSY-ÚT 84

TELEFON 25-85
= INTERURBÁN =

1907

ON THE IMPORTANCE
OF THE
SZINYE-LIPÓCZER
SALVATOR
SPRING

KORÁN KEZDI...

JELENET : SZÉP ILONKÁBÓL

MEGHÍVÓ

LIPÓTVÁROSÍ
CASINO

1907. márc. 16 és 18-án
Közvetendőn

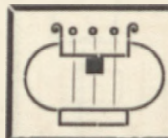
ESTELYERÉ.

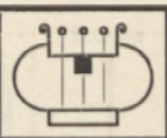
M. R. K.

Hozzászólás a magyar stílus kérdéséhez.

A Magyar Nyomdászati márciusi számában Müller Ignác szakírónk főtárgyi cikként jelent meg, mely azt tárgyalja, hogy a magyar nyomdász nemzeti vagy nemzetközi irányít kévenesen-e munkájában. Magam is azok közé tartozom, akik a magyaros ízlésnek, a magyar könyvnyomtatás magyarságát tételének a hível, s ez készlettel arra, hogy az említett cikkekre néhány sorban válaszoljak.

Aval kezdem, hogy a cikk egyetlen egy mondatát sem tehelem a magamévá, mert már a kiindulási pontja hamis. Müller szakíró szerint a magyar nyomdászoknak arra kellene törekedniük, hogy a nyomdászművészet kultiválását — minden hazafias nézetet félretéve — nemzetközivé tegyék, hogy ezáltal nagyobb eredményeket érthessenek el a létfenntartás küzdelmeiben.

Elvitathatlan, hogy a munka népe eredményesen csak úgy tud politikai jogokat és ezek révén jobb megélhetési viszonyokat kiközösíteni, ha nemzetközileg szervezkedik. Ezt mindannyian elismerjük. De eldöngöltem-e én, mint magyar nyomdász, e közös törekvéseket aival, ha egy fajlagos és vértmésékkelileg idegen szakbeli munkás kifejezési, megmunkálási módját követem, helyesebben mondván: utánzom, kopizálom. Mert kopizálás az, ha én egy, már a kultúra szempontjából is megkülönböztethető nép felfogását, irányzatát követem. Ez annyi volna, mint megtagadni magam; nem azt és nem úgy fejezném ki, amint azt érzem, természetem és hajlamom diktálja, hanem a más eszével gondolkodnék, munkálmon mások érzéseit, eszméit tükrözhetném vissza és idegen szellem érvényesüléséhez adnék tápot.

A szervezkedés nemzetközisége abszolút nem zárja ki az egyes szakmáknak nemzeti irányban történő fejlesztését. Egyéni felfogásom legalább az, hogy a politikailag nemzetközileg szervezkedést nem befolyásolja, ha az egyes nemzetek műparcában bizonyos megkülönböztető, speciális jellemző érvényesül. Művészi szempontok megkülönböztető politikai felfogás nem vezethet bennünket.

A "tulipános ízlés" — így mondja Müller szakíró — jó lehet a szűrszabónak vagy bútorasztalosnak, de nekünk nyomdászoknak nem. Hát kérem, ezt állítani: abszurdum. Hogy valamely motívum bárhol és bármely tárgyban is díszítsen, nem a motívumtól, hanem attól függ, hogy mennyire fejlesztett az. Egy díszítő elem, melyet kezdetlegesen stilizálásban például valami páasztorból raktak ki, művészi fejlesztésben a legfinomabb ízlés és kifélgítéssel díszíthet. S azután a tulipánban már ki is merül a magyar formakincs? Kétfélelem egy mázas rótnyit avagy a nyomtatványon alkalmazok egy tulipánosít, s az egyszerűen magyarosodt lesz. Így gondolja ezt Müller szakíró. — s ez ellen kéi síkra. Ha csak ezen múlna, a magyar stílus megteremtésén fáradozóknak könnyű munkájuk volna.

Tévedés tehát, ha valaki egy nemzeti díszítő motívum jól vagy rosszul történő alkalmazásában stílus-törekvéseket lát. Igenis, ha majd a magyarosnak elismeri művészi elemek, díszítő és szerkezeti részek felhasználásával egyéniségünknek, szellemünknek megfelelőleg a könyvnyomtatásban új díszítési formákat és jellegzetes művészi kifejezési módot fogunk teremteni: úgy lényeg egy stílus kialakításának az útját egyengetjük.

Hogy más, fejlettebb műparcával bíró nemzeteknél mindegyütt hiálakul egy speciális jelleg: például az angol, a német, a francia nyomtatási technika. S ahol ez mindegyik nem történik meg, ott is találunk a minélköz stílus-

belli törekvéseket. Az osztrák főváros nyomdászszága egy-maga teremtet meg egy különleges kifejezési módot. S ez mind ismeretlen volna Müller szakíró előtt? Hogy a könyvnyomtatás nálunk eddig még nem állapodott meg egy bizonyos irányban: az csak azon múltot, mert szakmánk sok tekintetben visszamaradt a külföldi mögött; mert még nem jutott a fejlettség ama fokára, amelyen például az angol vagy német könyvnyomtatás áll. Az idő maga meghozza e léten az óhajtott változást, mi csak gyorsíthatjuk ennek a bekövetkezését.

Azán miért bicsülnék le a magyaros motívumokat, miért használhatók csak a szűrszabó vagy bútorasztalos?

A magyar étkiményeknek természet, szimmetrikus elhelyezési módja, az egyes elemek széttagolhatósága és a további fejlesztésre alkalmas voltak mind olyan tulajdonságok, melyek a síkban történő kiképzésre is előnyösen ajánlíják.

A stilizált forma lévén fő jellemvonásuk a magyaros motívumoknak, e tulajdonságuk szinte predestinálja a síkbeli díszítésre. Azán külön a görög akantusz-levél és palmetta, a gól vagy renaissance étkimény a magyar motívumoknál? Ha az akantusz-levél kedvelt díszítő motívum lehet minden kulturnép előtt, miért ne lehetne kedvelt a róza, az aranyvirág stb. egy maroknyi magyar előtt? Miért a klasszikus formák iránti előszeretet? Bizonyos kényelemzseretetre vall: a meglévőket eszeret megismélteti formájukban alkalmazni. Nem jár szellemi megerőltetéssel; míg új utakat keresni, járattan ösvényen haladni: bizony kis gondot okoz.

Magyaros díszítő elemek eredetiségének megvédése nem tartozhat éremre. Kulatól, elismeri szakutódások állapították meg eredetiségüket, ősltségüket. Ezt kétségbe vonni tehát nem lehet.

Föllenödti iparművészetiünkben mind nagyobb tért hódít, mind jobban érvényesül a magyar ornamentika. Bármilyen technikai eljárás igénylő munkákhoz alkalmazható. Florális jellegű fogva különben is megfellel a modern művészeti áramlatnak. Ott találjuk mint síkdíszítési plakátokon és könyvekben ökorációképpen; mint plasztikai díszítési épületek külső és belső művészi kiképzésénél, kapuzatokon, ípari díszítérgyakon, a legvilágosabb módon stilizálva. Igaz ugyan, hogy iparművészeti mind ez ideig keveset foglalkoztak könyvnyomtatási rétkre alkalmas síkdíszítmények tervezésével, s így a mostoha elbánságban részesei szakunkban magukra a könyvnyomtatásra háramlott a bírságot; a modern művészeti törekvéseket a könyvnyomtatásba is átvinni, s legalább a kezdő lépéseket megtenni a könyvnyomtatás megmagyarosításában. Hogy eddig kevés eredménnyel, az csak természet. De ha nem kényszerünk, s ornamentika-ünk tanulmányozásába mélyebben fogunk behatolni: nagyobb sikerrel fog járni a munkánk. Nem volt merőss eddigi kísérletezésünk sem, mert időről-időre, s ezt a magyaros irány érvényesülésétnek kerékülési sem legegyszerűbb meg: mind több művészi érítéssel bíró magyaros író munkái tudunk fölmutatni.

Bizom a jövőben. Nem sovánkos az, mely bennünk éri a kétséget, hogy a magyar könyvnyomtatás magyarosodt legyen. Munkánkban a fejléleg kiáramló: természet, békétlenség fölépő jelenség. S ezért kell kialakítani a magyar stílusnak, mely bennünk, tartalmat fog adni a magyar könyvnyomtatásnak.

Az írás története dióhéjba foglalva.

Az arab bílcsek egyik legnevezetesebbike: Abdallah Ibn Abbász a kéz nyelvének nevezte az írás művészetét. S van is e meghatározásban valami. Egy ausztrállal utazó őt könyvében elmondja, hogy minő hatást tett a Tonga-szigetek Finou nevű főnökére e művészet lényegének a megértésével.

A gondolatok levélben való közölhetése sehogy sem fért a derék törzsfőnök fejébe. Kezébe vette a levelet, forgatta ide is, oda is, de bizony nem mondott az néki semmit.

Magához hívatta tehát a híres angol utazót, s felszólította, hogy írjon valamit. Az utazó kérte, hogy mi legyen az. "Írj le engem", volt a felelet. Megtörténik, az utazó leírja a Finou nevet. A törzsfőnök odahozat egy másik angol embert, s elolvastatja vele az írást. "Finou", olvassa az angol. "De hiszen ezek a vonalak nem hasonlítanak hozzámm. Hol a fejem, hol a szemem, hol vannak a lábaim meg a kezem?" Nagy sokára, hosszas magyarázatra értette csak meg, hogy az írás nem más, mint "a kéznek a nyelve".

Az írásművészetről majd minden nép mitológijában szó esik, mindenütt a legrégebb korba léve a keletkezését, és isteni eredetűnek vallván azt. Ez is bizonyítja, hogy az írásművészet kialakulásának legkezdetlegesebb nyomait már a legrégebb időkben, az emberiség civilizálódásának kezdeti szakában, talán már a kőkorszakban is megtalálhatjuk.

Az írásbeli próbálkozások kezdetét talán a számjegyek pontokkal, vonásokkal való megjelölésében kereshetjük. Ma is szívében szakásos, hogy ha játékokban pontjelnek vannak, de akárhány más esetben is, emlékeztetőül egy-egy vonást húzunk vagy karcolunk valahová. Így tett valószínűleg a legrégebb idők embere is, de így tartja számon követésével a nyomdánk előtt kofálkodó öreg asszony is. A "sok van a rovásán" közmondás meg közhazsnadlatú.

Ünődor rögnyalainak — bármilyen művelten népek ismerjük is őket — megvan a maguk írással némiképpen rokon közlési módjuk. Fára, bokorra mindenféle színű rongyokat kötöznek, s a később arra járó másik karaván bílcsei a rongyok színéből a bogazásuk módjából kisűtik: hol minő

eredménnyel jár a koldulás meg esetleg a lopás is, merrefelé ment az előbbi karaván, nincsen-e előbbi lakóalmi meg-De még lakóalmi meg-hívó meg parietóula sem kell a vándorló rögnyalnak: az a bokor-ágon lengő színes rongydarab elmondja az ily hírt is az utóbbi jobb alyafiaknak.

Rögnyalaink eme hogy úgy mondjuk rongy-írásával rokon a csomóírás. A régi mexikóiaknál szívében használatos volt, a pollnéziai népek-nél és az irásuóallan kinalaknál nemkülönben. De különösen Mexikóban és Peruban emelkedett és nagy jelentőségre a leg- régebbi időkben. A zsi-

nárok különböző módon való hurkolásának, a csomók egymástól való távolodásának minő megvolt a maga értelme. Az olyan hálóforma csomóírással, mint aminőt az előbbi ábra is mutat: foglalta össze az ősrégi perui s mexikói lakosság a maga törvényeit, ezekkel jegyezte föl történelmi emlékeit stb. Természetesen magán- és közokiratok gyánánt is sűrűn szerepeltek ezek a rejtelmes csomó-íratok.

A virágnyelvet, zsebkendőnyelvet, legyező-nyelvet meg a szerelmeseik szempontjából annyira fontos egyéb bolondságokat is az írás kategóriájába akarja számitani egynémely művelődéstörténelmi író, de a mi nézetünk szerint ez alig tekinthető egyébnek egyszerű jelbeszédnél; távolba szóló közlemények közvetítésére egyikük sem eléggé alkalmas.

Az emberi gondolatok közlésének eddigi említtett módjai után a művelődésnek egy további határkövéhez, a képirás-hoz érünk. Ennek is Amerika a klasszikus földje, amelyben az indus törzsek máig is szívében gyakorolgatják a maguk egyszerű, naiv, képtalányyszerű, de sokszor megragadóan éles fantáziáról tanúságot tevő képirási módját.

Az indus törzsek nyelve nagyon különbözik egymástól, de az írásuk — már csak az erkölcsök, szokások hasonlósága révén is — teljesen közös. Az alaszka indus ember például tökéletesen megérti a nicaragual vörösbőrnek akármelyik írásbeli közleményét. Legszebb ilyen képirásos emlékeink különben az Egyesült Államok területéről vannak.

A képirásnak vagy más meghatározással fogalomírásnak már a dolog természeténél fogva is könnyen érthetőnek kellett lennie. Egy kis fantázia azonban kellett az elolvasásához, csakúgy, mint amikor képtalányok megfejtéséről van szó. Mert bizony a mellékes dolgoknak az elhagyása, a lehető rövidsége való törekvés a hasonló életviszonyok közti élő népek képirását a műveltebb, tehát más fölfogású emberekre nézve gyakran csak nehezen megérthetővé teszi.

A képekkel való gondolatközlésben jelenikezett egyszerűségre törekvésnek természetes következménye, hogy a képiratok meglehetősen hasonlítanak valami kis gyermek rajzai-

hoz. Ma például ember-ről van szó: a feje egy kör, benne két ponttal; a kezét és lábát egyenes vonások jelzik. A formal szépségre egyáltalán nem törekvésnek a képiratokon; ami az ábrázolást akart idégyon, személyn a legjellemzőbb: erősen kidomborítják, ami karikatura-azertóvé teszi az íratot. A mellett viszonylag nagyon gyorsan készített a fogalomírásnak elhészölnie, aminek természetes következménye az volt, hogy az alakok arányainak pontos betartására nem fordíthatlak elegendő gondot. Emberek és nagyobb állatok ábrázolásában igen sokszor — az esetek leggyakrabban — betörték az ar-

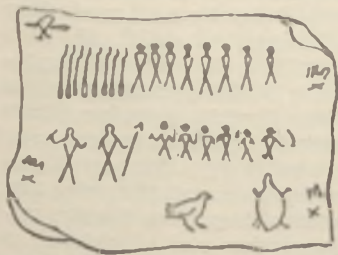

Az ősmexikói ágyúvezetői csomóírásának egyik íráshoz valója.

hogy csak a fejet rajzolták meg egy-két hevenyészetti vonással. Ha a fejen valami koronaféle volt: uralkodót jelentett. Mikor pedig városról volt szó: egyszerűen csak egyetlen házat vázoltak föl hamarjában. E "rövidítések" teszik a képrajzokat a más műveltségű és ezzel egyszerűsége miatt más világéretű ember számára gyakran nehezen érthetőkké.

Az egyszerűbb szokású Indusok képrajzait elég érthetőek még a mi számunkra is. Luckenbacher professzor dolgozatai nyomán be is mutatunk ezen az oldalon három olyan képrajzot, amelyeknek egyszerű viszonyok közt élők, félvadnak nevezhető északamerikai Indus emberek voltak a szerzői.

A tulsó hasábján levő első képrajz a csipeváj-Indusok egy főnökének a sírkövén látható. Fölül fölfordított Iramszarvaszt láthatunk rajta, ami a főnök családja jelge: címere. Hogy ez fölfordított helyzetben van a kőbe vésvé: a nagy főnök gyászos elhunyta jelenti. A balfelelül hét vonal emondja, hogy nem kevesebb mint hét háborúban vett részt a boldogult, s a jobbfelelül hét vonal tanúsága szerinti hét ellenfelét küldte át a másvilágra. A címer

Nyírfa-kéreg az Indus vezetők képrajzaival.

alatt levő függőleges vonal három rendből súlyos megsebesülést jelent. Az ezután következő szarvasfejnek az volna az értelme, hogy a boldogultnak egy ízben kemény, de győzelmes küzdelme volt valami Iramszarvassal. Az alantabb levő többi jelge a békés időkbeli foglalkozására vonatkozik.

Az ezen a hasábján levő képrajz is érdekes példája az északamerikai Indus törzsek gondolatalközlésének. A múlt század negyvenes évében történt, hogy az Egyesült Államok kormánya nyolc tagból álló expedíciót küldött a Mississipp forrásvidékének a kikutatására. Az expedíciót nyolc katona kísérte, a két benszülött is volt melléje adata kalauzok gyánánt. Mindamellettt eltévedtek. A két Indus erre egy hosszú pózna tetejére nyírfa-kérgel erősített, s ebbe a föntebb látható ákom-bákom volt szépen belekarcolva. A fölül levő nyolc emberi alak a mellettük ágaskodó puskákkal a katonai fődzület jelenti. Ezeknek alatta balfelelül a fődellen fejt két Indus vezető van, jobbfelelül pedig az expedíciónak tagjai sorakoznak. Az utóbbiak valamennyiének halap van a fején. Az Indusokhoz legközelebb állónak a feje mellé nyelvé van rajzolva, ami a tolmácsot jelenti. Egy másik alaknak halapács van a kezében; ez valószínűleg a geológus lesz. Egy harmadik könyvet tart. A többi a mi európai szemünkkel már nem igen bírjuk kiadni.

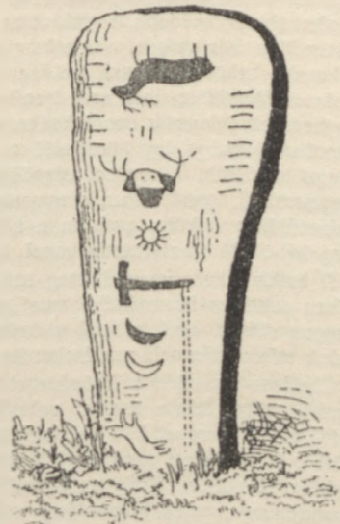
A nyírfa-kéreg három sarkán tűz vagy ábrázolva, aminek az az értelme, hogy fészakán át három csoportba oszolva, külön táboroztak az expedíció tagjai. Egy prairie-tyúk meg egy teknősbéka is van a képrajz alatti alsó sarkában; ezeket valószínűleg megelítették.

A tulsó hasábján levő képrajz az észak-amerikai Indusok történelmi jelentőségű is van. A csipeváj-Indusok törzsfőnöke 1849-ben arra kéri az Egyesült Államok elnökét, illetőleg a kongresszust: engedélyezze nekik, hogy a Föld-fő melletti a legjobb elterülő apróbb tavakhoz költözködhessenek. Ezt a

kérelmüket az alant látható módon szépen írásba is foglalták. Hat darab nyírfa-kéregre festették az egészet; ezek legeléseit mutatja az e hasábján eső második ábránk. Az eredeti folyamódványon riktó színekkel kifestett állati figurák a kérvevényző törzsek címerrel valódnak. Valamennyinek a szíve pirosra van festve, ami valószínűleg szeretetet, barátságos indulatot jelent. A címeri állatok szívét és szemét vonalak kötik össze a köztük legelől állónak a szívvel, aminek értelme csak az lehet, hogy a törzsek szándékkal és óhajjal közegek. Az első helyen álló címer-állatnak szeméből vonás vezet a bal sarkokban levő négy kis tóhoz; éppen így a Föld-fő-tavat jelentő akaró vastagabb rovátkolt sávotól is.

Már az ezen az oldalon látható három képrajz is bizonyítja, hogy a természeti élettel élő egyszerű népek is már igen kifejezővé tudták tenni a maguk kezdetleges fogalom-írását. Elképzelhető ezek után az a fejlődöttség és kifejezőre való képesség, amire a magas

kultúrájú mexikóiak vitték a képrajzot. Mikor a spanyolok II. Montezuma uralkodása idején Mexikóban partra szállottak, ezernyi ezer volt még ama tollékeknek száma, akik képrajzoknak szarvasbőrre, selyemforma szövetekre és egy növényi rostokból készült papirosféleire való másolásával foglalkoztak. Történelmi munkákat, vallásos és csillagászati műveket, törvénygyűjteményeket, tanító irányzatú és hősies

Egy Indus főnök képrajzának sírkövén.

A csipeváj-Indusok folyamódványa az Észak-amerikai Egyesült Államok elnökéhez.

dolgokkal zengedező költeményeket sokszorosítottak ilyen módon. Valóságos állami levéltárak is voltak a tollékeknek, mindezt azonban megsemmisítette a keresztény hódítók vallási fanatizmusa. Az egykorú följegyzésekből kiállaglik, hogy a tollékeknek apraja-nagyja egyaránt értette a képrajzot meg az elolvasási módját; a templomi iskolákban külön tanították erre a fiatalokat, s általában arra törekedtek, hogy már a kicsiny gyermekekkel is megelhető rajzolás képességét vajálítassanak el.

(Folyt. köv.)

Apró jegyzetek a betűszedő munkaköréből.

Néhány szó a mi réz- meg ólomvonalainkról.

A mi finom vonalainkra rossz idők járnak mostanában. Modernebb nyomdában a táblázatos szedésen kívül allig is használják már másra. Az erősen vastagított, úgynevezett dekoratív betűk divatosabb válása óta az őszlővű finom lénia akciódenríkón már nem igen használható. Helyette az úgynevezett dekoratív vonal kultusza lépett előtérbe, amely vonal vastagsága úgy körülbelül a nyolcadpeltinyl fekete-séggel kezdődik. Hogy hol végződik: igazán bajos volna megmondani, mert hiszen a nyomtatvány nagyságához és színezéséhez mérten gyakran a különben otromba tercia-, meg két-, sőt háromcikrós vonal is különben dekorálható.

A kétfős finom vonalról meg szó se essék; valami igen bőven sohasem használták, most pedig már csak nagyon-nagyon ritkán, avult stílusú számlafélek meg kisebb táblázatok mintá után való szedésekhez ha néha használatba kerül.

Akciódenri-nyomdánk legkedveltebb lénia-fajtájával ma a nyolcadpeltites fekete vonalat vehetjük, amely most körülbelül azt a szerepet tölti be, amit nyolc-tíz esztendővel ezelőtt a tompafinom vonal foglalt el a mesterszedő munkálkodása közepette. Amíg az akkori éklíményeink többnyire tompafinom-vonalas kapcsolásra voltak tervezve, a mostanában gyártott öntődel díszítő darabok normális kapcsoló illetőleg kiegészítő segédanyagául jobbdára a nyolcadpeltites fekete vonalat lehet vennünk. Ez a körülmény, no meg a dekoratív-betűs szöveggel való összevágása tették kedvelté.

Egy ólog azonban bizonyos: a nyolcadpeltites vonal már testének vékonyága miatt is nagyon ki van téve a sérüléseknek. Különösen ha szabadon állanak: egy-kettőre tönkre mehetnek már csak a többszörös levonatékészítés által is. Ezenkívül pedig a meggörbülésnek is igen ki vannak téve. Ha végignézzük a szekrényeinkben levő nyolcadpeltites vonalakat: valószínű, hogy egy sereg görbüllet találunk közöttük.

Nyolcadpeltites fekete vonalak helyett néhol negyedpeltites félkövűreket igyekeznek használni. Ezek ugyan hasonlíthatatlanul tartósabbak a nyolcadpeltiteseknél, de használhatóságuk ennek fejében meglehetősen korlátolt. Egyrészt a testük vastagsága miatt, meg azért, mert jobbról és balról a vonalkép vastagsága nagyon különböző lehet. Amikor a nyolcadpeltites fekete vonalról beszélünk: tudjuk, hogy oly léniről van szó, amelynek vonalképe pontosan egy pontnyil vastag, de negyedpeltites félkövű léniről szólván, a vonalkép vastagsága pontosan nincsen meghatározva, mert hisz

e néven öt-hat különböző vonalkép-vastagságú lénia-fajtát is készít minden rézlénia-gyár. Már most csak természetes, hogy e különböző képű félkövű vonalak mindegyike nem lehet alkalmas az ornamentumdarabok kapcsolására, illetőleg a nyolcadpeltites fekete vonalnak a helyettesítésére.

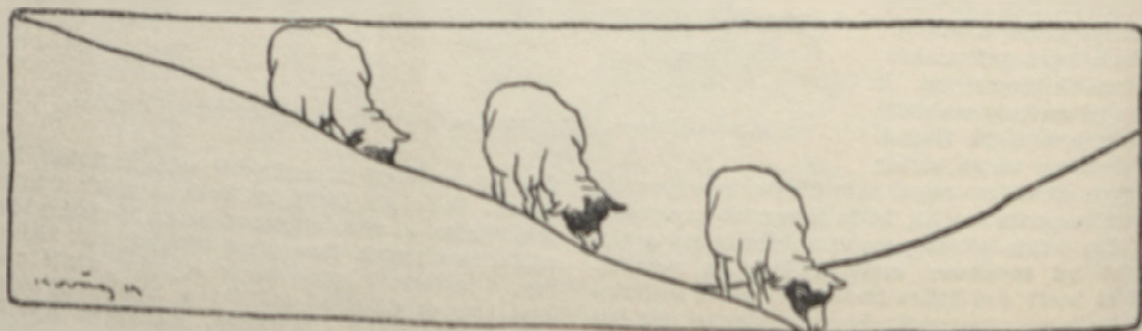
Még ennél is jobban megnehezíti a negyedpeltites félkövű vonal használatát a jobbról-balról való húsa. Ha derékszögben vagy akár más szögben is lénit vezetünk neki: ez nem felelhet eléggé hozzá. Ami pedig a mi mostanában élő vonal-as-kockás díszítő irányzatunk mellett elég hiba.

Már a szabad irány tompafinom díszítményeknek kapósága idején is megtette némely rézlénia-gyárral kapcsolatos betűöntőde, hogy a tompafinom díszetekhez olyan tompafinom rézvonalkat készített, amelyek képe a lénialestnek egyik szélén futott végig, vagyis amelyek egy oldalra voltak gyalulva. A másik oldalon természetesen annál több volt a hús. Ez azért volt szükséges, mert a tompafinom díszeken rendszeren az élükön futott a kapcsolásra váró vonalrészlet, s így a rézvonalnak persze az élére gyalulniuk kellett lennie.

E lénialak használatának az volt a gyöngye oldala, hogy csak az egyik félüknek lehetett kapcsoló lénialak nekikmeneszteni. Ugyanez a hiba jelenkezik a mostanában egyik betűöntőde által készített ama negyedpeltites félkövű vonaloknál is, amelyek egyik oldalukra vannak gyalulva, s az egész hús természetesen a másik oldalukon foglal helyet. Ha azonban ezeket a most említett lénialak pontosan egy-pontos képűkké tennék: mód volna adna arra, hogy egy-pontos, vagyis nyolcadpeltinyl vastagságú fekete vonalak közbeiktatásával pontosan csatlakozó vonalkeresztéseket lehessen előállítani. Hogy lényileg nyolcadpeltites képűek-e az újfajta negyedpeltites félkövű lénialak: még nem tudjuk.

Nyolcadpeltites lénialak megrendelésekor a legtöbb nyomdász hibát szokott elkövetni. Megrendeli a negyedpeltites lénialak közül szükséges darabokat, tehát a nonpareillet, petítet, garmondot, cíkerót stb., de a katonelről meg a bargisról a legtöbb esetben megfeledkezik. Pedig ezek éppen annyira szükségesek, mint az előbb említett fokozatok. Sőt sokszor semmiféle mesterkedéssel sem sikerül ezek használatát nélkülözhetelenné tenni. Pkódul akkor is, ha valamely belső vonal nem negyed-, hanem nyolcadpeltite "megy ki".

Az ólomvonalak közül a szisztematikusra vágott negyedpeltitesek igen hálás anyagát teszik ki az oly nyomdákban, amelyekben igen sok az álló, tehát lódnkénti való változtatások miatt nem stereotípálható táblázatos szedés. Nagyobb nyomdák többnyire a házi öntődelben készíthetik

e vonalakat, de minden különösebb gondossággal nélkül; így bizony gyakran nem egész pontosan szisztematikusak azok. A vonal képe pedig néha nem egyforma vastag. Egy budapesti nyomda házi üntődéjéből kikerült lénia-rúdát láttunk, amelynek tompafinom képének kellett volna lennie, de ez csak a rúd némely részén volt így; sok helyütt fínom-, másutt meg határozottan félkúvér-vonalas volt a képe.

A vonalas díszítő irány terjedésével ismét visszatérőben van a vonalgörbítések korszaka. Hogy megengedhető-e az llyesmi: most nem vitatjuk, annyi azonban bizonyos, hogy a házi üntődével felszerelt nyomdák szedői rosszul teszik, ha sok-sok fáradtsággal rézvonalakat görbítgetnek a megkívántatódó ívekben. Hiszen mi sem könnyebb annál, mint hogy antimon nélkül való, tehát meglehetősen puha meg könnyen hajlítható ólomvonalakat üntessenek a házi betü-öntőde emberrel. Az lly vonal azért jól bírja a nyomást.

Kicsiny nyomdában, meg általában mindenütt, ahol nincs házi üntőde: többnyire rézlelítát vesznek a görbítés céljaira. Egyrészt azért, mert nincs más, másrészt meg azért, mert a kemény-üntőde ólomlénia merev és könnyen törik.

A rézlelítá hajlítása azonban meglehetősen fáradtságos dolog. Sokat könnyíthet munkáján a mesterszedő, ha rézlelítáját a görbítgetés megkezdése előtt gázlángon kissé megfűtözteti. A lénia így jócskán veszít a merevségéből.

Hányósság jól használható könnyűbetűkben.

Bármekkora is a betüöntők versenygése a betü-alkotás dolgában: egyetemes használhatóságú, abszolúte jó könnyűbetűnk száma nem igen tehető valami nagyra. Főképpen ami az eredetiséget és a dekoratív hatást illeti: a mostanában megjelentek közt nehezen találunk olyat, amely vagy ebből vagy abból a szempontból ne volna kifogásolható.

Az egyetemes használhatóság kérdése a legtermészetesebb a betürendelés idején, de egyszersmind a legnehezebben is adható rája válasz. A nyomdász ma már nagyon sokféle papírosfajttal dolgozik; s a papírostól függ első sorban, hogy érvényesülhetnek-e az illető betűfajta szépségei. Vagy hogy megfordítsuk e tételt: valamely betűfajta az egyik papírost díszíti, a másikat már nem. Példát is mondunk erre, még pedig eléggé közeli. Szüvegbetűnknek, a Wittelsbachnak meglehetősen jó díszítő hatása van a chamolsba játszó simítatlan papírosunkon; próbáljuk meg azonban erősen simított fehér papírosra nyomtatni: egyszerűben túlságos tömörre, szinte brutális hatásúvá lesz. A nyomdász ugyan az ezen való segítségnek is tudja a módját (például sötétzölden, sötétbarnán stb. nyomtatja a szüveget), de ezt a segítséget igen gyakran praktikus okok teszik lehetetlenné.

A betü dekoratív képességének viszonylagossága miatt a betürendeléskor, amikor kizárólag praktikus szempontok a döntők ebben: a nyomdásznak mindennek előtt azzal kell

számot vetnie, hogy főképpen minő árnyalatú és milyen strukturájú papírosfajtkra kell majd a rendelendő betűkkel nyomtatnia. Ha a papíros többnyire fehér és simított: világosabb, ha sok közöttie a simítatlan meg a gyöngén színezett: valamivel sötétebb betűfajtiót kell választania.

Ez különben eléggé természetes dolog, s már nem egyszerű volt róla szó a Grafikai Szemle hasábjain is. Más és meglehetősen fogas kérdés azonban az, hogy a különben szép számú modern könnyűbetűk közül melyek érik el a viszonylag legnagyobb íkkeltelességet, s melyek ennélfogva azok, amelyeknél a dívat tartósságára is számíthatunk.

A Romana-fajtiájú, vagy magyarosan szólva római betűk bár nem érdemlik meg ezt a nevetket, amennyiben az olasz prototípusok betűi sokkalta közelebb állanak a Corvínus-betűstílushoz: tagadhatatlanul szépek és praktikusak. Csakis ennek tulajdonítható, hogy egy teljes évtizeden keresztül szelítében használtak és dívatosak tudtak maradni oly időben, amikor az egész könnyunyomatató-világ egyértelműleg harsogta az lparművészeti megújulás vezérlő igétt. De most már kétségtelen jelek mutatkoznak annak, hogy a Romana-betűfajok kedveltsége kissé szűnőben kezd lenni. Helyében az a betűjelleg nyomul előre diadalmasan, amely majd hogy nem íkkeltelesen megegyezik Morris híres arany-típusaival, s amelyet már 1895 óta ünt Corvínus néven az Első Magyar Betüöntőde Részvénytársaság. Külföldön más a neve: az egyik betüöntőde Elzevir-betűnek, a másik Ver Sacrumnak keresztelte el, természetesen változtatva is rajta valamit. A stílus azonban mindégik betüöntőnél azonos.

A Corvínus-féle betűk ellenében némely könnyunyomatónak az volt a — bár kellően meg nem okolt — kifogása, hogy a ferde mellékvonások kissé nyugtalaná teszik a szüveget. Nézetünk szerint ez nem áll; sőt éppen ellenkezőleg: ezek a mellékvonások könnyítik az olvashatóságot, s ezenkívül főképpen ók teszik ki a Corvínus betűfajta jellemzőjét.

Gyakorlati tapasztalaton alapuló, tehát már meglehetősen alapos az a másik kifogás, hogy a Corvínus a könyvek jó részének a nyomtatására a sötétisége miatt nem alkalmas. Erősen simított fehér papíroson tényleg igen feketén hat. Ez indította a betüöntőket arra, hogy a Corvínus-jellegnek többé-kevésbé való megőrzésével olyan művészi könnyűbetűt alkossanak, aminő például a Stempel-féle Säculum, a Berthold-féle Sorbonne meg a Schellerék Scheller-antiquája.

Minő e betűk jól olvashatók és eléggé világosak, és így a legfehérebb krétázott papíroson sem hatnak brutálisan.

Amerikában a régi módi angol vágású betűket elevenítették föl, s ott most ezek dívatosak. Ennek a hatása kontinensünkön eddig csak a Berthold-féle Antiqua Augustea megjelenésében nyilvánult meg, de lehet, hogy mihamar a többi betüöntőde is követi Bertholdék példáját. Utóvégre az angol antiqua pompásan olvasható betü, s elég szép is.

Kövecse Károly rajsa. (A Udvardi Antal ér. és Falck Zsigmond ér. szerkesztette Ország-Ullág Almanachjából.)

A könnyunyomdászati és grafikai szakoktatás.

Nyomdásztanulók szakbeli oktatása Aradon.

Az aradi nyomdászok is megérezték Immár a szakszereletről és önfentartásról ösztönből vegyesen fakadt azt az áramlatot, amely a mesterségünk ápolását és megberzülését a nyomdászközösség elsődrendű feladatai közé iparkodik beszorolni. Nemcsak hogy minő tömegesebben lépnek be a Szakkörünkbe, hanem ezenfelül is mindent elkövetnek, hogy a fiszta kollegialitás alapulá körszónás szakoktatás eszméjét a maguk városában is ádálra segítsék. Egyelőre azzal próbálkoztak meg, hogy az aradi nyomdásztanulók szaktanulmányait kibővítsék. Hogy milyen irányban és minő eredménnyel teszik ezt: biztosan nem tudjuk, de az eddig hallomásunkra jutott hírekből bizvást következtelhetünk az Immár félesztendő sáradozás kárba nem vesztett voltára.

A Könnyunyomdászok Szakköre szaktanfolyamai.

Szaktanfolyamaink április hó 21-ével bezárultak, s most már tisztán áll előttünk az 1906-1907-iki tanítási esztendő egész eredménye. Ha valami nagyon kiadónak ezt nem is nevezhetjük: a tavalyi jó esztendőnek a mértékét minden biznnyal megűtötte. A hallgatóság készítette rajzok, vázlatok, lemezvázlatok és nyomtatványok száma ha talán nem is volt annyi, mint tavaly: minőség dolgában hasonlíthatatlanul különbek voltak, mint eddigéig. Ami már maga is igen nagy haladás. Hogy ez a haladás nem lehetett még jelentékenyebb: nem rajtunk, hanem a rendelkezésünkre álló tanítási eszközöknek még mindig szűkös voltán múlott.

A berekesztési napján, április 21-én kiállítását is rendeztünk a hallgatók munkáiból. Több mint háromszáz színes vázlatot, illusztrációs nyomatot és szerdéslevonatot állítottunk ki, s mindennek igen nagy néző közönsége volt. A kereskedelmi miniszterium képviselőiben Ulg Alberti Iparoktatási főigazgató úr jelent meg, s meleg elismeréssel nyilatkozott a szaktanfolyamokon végzett munkáról.

***

A most, április hó 21-én lezárt 1906-1907-iki szaktanfolyamainkról röviden a következő adatokat jelenthetjük:

Az 1906. évi szeptember hó 30-tól 1907. évi április hó 21-ig terjedő tanítási évet négy, egyenkint hat-hét órára osztottuk, hogy a jelenlévők évközben való fölvétele könnyebben történhessenék, s a közben kimaradottak ne kelljen soká számra tartanunk, továbbá, hogy rövidebb időddal sorozatokkal is beilleszthessünk a tanítás keretébe. Az I. ciklus tanfolyamainak száma 3, a hallgatók 49 volt.

A II. "	..	..	3, ..	..	35 ..
.. III. "	..	..	3, ..	..	24 ..
.. IV. "	..	..	6, ..	..	38 ..
A négy ciklus	..	..	15, ..	..	146 ..

A hallgatók köztora a 16 és 42 év közl váltakozott.

A tanfolyamok a következő tárgyra terjedtek ki: tipográfiai vázlatkészítés, gyakorlati mesterszerzés, stereotípia, festékkeverés, illusztráció és színes nyomtatás, a grafikai sokszorosított művészetek tudományos megismerése, könnyűszedés és táblázatos szerzés. Egy részük párhuzamos volt.

A tanításban a következő szakemberek vettek részt: Ifj. Rigner Antal, Rugenfrid Miksa, Balázs Károly, Bauer Henrik, Fuchs Zs., Kun Mihály, Löwy S., Novák Alajos, Novák László, Pröner Arnold, Spitz Adolf, Stalla Márton, Sztárai József és Szabó Róbert, jórészt több cikluson keresztül.

Kiadásaink e tanévben a következőképpen osztottak meg:

A) Személyi kiadások:

1. Előadók, munkavezetők és vidéki fölulvasók meg kiállítás-rendezők óradíja és utazási költsége	588.72
2. A szaktanfolyamok oktatásügyi vezetőjének tiszteletdíja	100.—
3. A kísérleti nyomdai szerdés-osztály fölügyelőjének tiszteletdíja	50.—
4. A kísérleti nyomdai gépek fölügyelőjének és rendbentartójának tiszteletdíja	50.—
5. A hallgatóság pontos megjelenésének ellenőrzésével és a taneszközök rendbentartásával megbízott "adminisztrátor" tiszteletdíja	50.—
6. Berakondó óradíja	51.50
7. A stereotípálásnál alkalmazott segédmunkás óradíja	24.50
8. Szolgának takarításért	90.—
A személyi kiadások összege koronákban	1004.72

B) Dolgi kiadások:

1. Alapnyomati lemezekre, karcoló-tükre stb. ..	79.84
2. Különböző rajz-, vázlat- és nyomtató-papírookra	212.96
3. Próbanyomatok készítésének költsége	309.72
4. Nyomtató-festékekre, festékpuhító szerekre s effélékre való kiadás	59.46
5. Erdőhajlás, villamos világítás és ebből javítómunkák	59.23
6. A szerdés tanfolyamok körében fölmerő kiadások (anyagbeszerzés, miniatúrnák, kitéralsindítás stb.)	218.35
7. A kísérleti nyomda felszerelésének tűz és betörés ellen való biztosítása	25.34
8. Portó s egyéb adminisztrációs kiadások	65.84
9. Értéktől nyomatása	196.—

A dolgi kiadások összege 1306.74

koronát tesz ki. Hozzáadva a 1004.72
koronát kitévő személyi kiadásokat, összesen 2311.46
koronára rúgnak a Könnyunyomdászok Szakköre
szaktanfolyamainak az 1906-1907-iki tanévre eső kiadásai.

***

A Könnyunyomdászok Szakköre választmányja 1907. évi április hó 11-én tartott ülésében behatárolva foglalkozott a jövő 1907-1908-iki szaktanfolyamok ügyével. Megállapította azok időtartamát, beszámolót, tanítási rendjét és költségvetését is, az utóbbi azonban a Kör szorult pénzügyi állapotára való tekintettel csak vagylogosan, az erre hivatott fórumok részéről való kellő anyagi támogatás esetére, meg a rendlő támogatás elmaradásának esetére is számíthat.

A tanfolyamok a választmány határozata szerinti — az érdeklő szabályzatban foglalt időhatár némi meghaladásával — 1907. évi szeptember hó közepétől 1908. évi június hó közepéig terjedő időtartamban, öt egyenkint két hétre helyi kitévő ciklusra főszóval fogják megvalósítani.

A szaktanfolyamok tanítási terveihez megállapítottuk az volt a vezető szeméink, hogy e tanfolyamok váltóban beszéljék és gyakorlatilag legyenek. Eppen ezért már évekkel

ezelőtt beszüntettük az általános rajzképességet fejleszteni célzott rajztanfolyamunkat, úgy véltve, hogy az általános rajztudásbéli készséget sokkal könnyebben és alaposabban sajátíthatja el a nyomdász-ember az állam és a székes főúrók által főtartott esti tanfolyamokon. E helyett mind szorgosabban törekszünk arra, hogy közvetlenül a gyakorlati életben megkívánt fontos tudnivalókra — például a szakrajzra, a betűszedés és nyomtatás technikai fogásaira stb. — tanítsuk meg hallgatóságunkat. Sőt tapasztalásból tudjuk, hogy más irányban allg is boldogulhatnánk.

A könnyunyomatók között átlagosan kétszer annyit a betűszedő, mint a gépmester, s ennél fogva természetes, hogy az előbbiek sorából sokkalta több hallgatóra számíthatunk, mint az utóbbiakéból. Eppen ezért a szedők számára rendezett szaktanfolyamoknak előreláthatólag számosabbaknak s egyes szedőtanfolyamoknak ezenfelül még párhuzamosaknak is kell lenniük. A párhuzamos tanfolyamok földíli-

tását a nyomda helyiségének szűk és szerelvényének korlátozott számú hallgatóságára számított volta is megköveteli.

A következő, 1907-1908-iki tanévben tehát a szedők számára a következő szaktanfolyamok indíthatnak meg: 1. könnyunyomdai vázlatkészítés és mesterszedés (előreláthatólag két-három párhuzamos kurzus az egész tanítási esztendőn át); 2. könnyuszedés; 3. táblázatszedés; 4. alapnyomati lemezek vésése; 5. az idegen nyelvek szedése.

A gépmesterek számára a következő tanfolyamokat szervezzük: 1. a nyomtató-sajtók szerkezete; 2. illusztrálás, színes (főképp három- és négyszínű) és domború nyomtatás.

Szedőt és gépmestert egyaránt érdekli szaktanfolyamok: 1. a grafikai sokszorosító iparágak áttekintése; 2. a könnyunyomatás története; 3. a papíros; 4. a könnyunyomdai kalkuláció; 5. a stereotípa; 6. a cinkografálás leggyeszebb és legolcsóbb módja; 7. a galvanoplasztika a könnyunyomatás szolgálatában; 8. a könnyűkötői munka ismertetése.

Nyomatástechnikával kapcsolatos apróságok.

Domború nyomtatás a krétázott papírosfajtákra.

Néha sikerül ez a dolog, néha nem. A krétaréteg megkülönböztetésének a fokától függ az egész. No meg egy kicsit a papíros vastagságától is. Jó vastag kromópapíroson a teljesességgel lehetetlen erősebben ki-domborodó nyomatot előállítani, mert a krétaréteg megtörik és lepatlog róla. Valamivel enyhíthető ugyan ez a baj, ha a kromópapíros alsó lapját, tehát azt, amelyik nincsen krétázva: hideg vízzel lapját, tesszük. Az igaz, hogy ezzel meg a dombornyomat regisztrert vesztélyeztetjük. — Legokosabban járunk el különben, ha a domború nyomtatás réllaira krétázott papírosat egyáltalában nem veszünk. Legjobb ehhez a sűrűrostozatú réznyomó-papíros, bár az ára meglehetősen borsos.

Frissen gyártott papír kezelése nyomtatás előtt.

Nagy példányszámos és szakatlan formátumú munkákhoz a nyomdász rendszeren külön rendel meg a papírosat magában a gyárban, de természetesen csak akkor, amikor az illető munka végzésére való megbízatását már visszavonhatatlanul megszerezte. A legtöbb esetben a friss gyártású papírosat már szinte epedve várja, mikorára a gyárból megérkezik, s rendszerint azonnal nekifog a nyomtatásnak. A friss papíros azonban igen mákrancosnak szokott bizonyulni: gyűrődik, hullámosos válik, a nagy-alakú színes nyomatok regisztrere pedig sehog sem akar összeválni.

A segítségnek, illetőleg a baj megelőzésének nagyon egyszerű volna a módja: nyomtatás előtt az egész papíros-mennyiséget apró csomókban széjjel kellene raknunk, hogy az levek így megszáradjanak, illetőleg nedvességtartalmuk egyformára nivellálódjék. Igen ám, csak hogy ezt a nagy-egyformára nem igen teheli: nincsen hozzá helye. városl nyomdász nem igen teheli: nincsen hozzá helye.

A németországi szaklapok egyikében egy litografus társunk beszéli el, hogy mi csinált ő hasonló esetben. Mesélkedése a következőkben állott: A papíros megérkezése után az egész szállítmánynak a felét félre tette, a másik felét pedig megnyirkosította, olyformán, hogy a vastagabb papírosat átös, a vékonyabbat pedig tízes csomókban állal húzta egy tekő huzta vízzen, s pontosan egymásra rakva, húzta egy lap kéregpapírosat, majd pedig néhány óráb jó súlyos követ rakott. Két-három nap mulva széjjelcedte az egészet, s véle a szállítmánynak korábban félre tett felét

egyenként "átlötte". Az egészet újra lesúlyozva: további két nap mulva már meg lehetett kezdeni a nyomtatást is. A papíros addigra teljesen egyforma nedvességtartalmú lett. Krétázott papírosfajtáknál ez az eljárás nem követhető.

A nyomás túlerős kiadódása a forma elején.

Egy német nyomdaiulajdonos arról panaszkodik a frankfurti Kilmisch újságában, hogy egyik gyorsajtóján a forma elején mindig erősebb a nyomás, mint hátrább. Megjegyzi, hogy a gépet néhány hónap előtt alaposan megjavíttatta, s ekkor a nyomóalaphoz a fölületét is újra meggyalulták.

A nyomóalaphoz ez a legyalulása igen háladatos dolog olyan esetekben, amikor a javításra szorult gyorsajtón évek során át főképpen csak azonos formátumú szedést, például valami újságot nyomtatnak. A folytonos hatalmas nyomás következtében a nyomó-alap fölületének ama részét, ahová rendszeresen szedés vagy klisé — például lapfej — kerül, mélyebbre sajtolódnak az alap fölületének egyéb részleinél, s más beosztású forma nyomtatásakor hosszadalmas egyengető munkát akoznak a gépmesterek. Ha az ilyen órska gépet javítás végett a gépgyárba küldik: üdös dolog tehát a fundamentumát is símára gyalulítani. Nemcsak hogy a nyomatok jó kiadódása lesz ilyenformán biztosítva, hanem a különben már meglehetősen kopott fogas rúd s fogas kerék is pontosabban kapaszkodik egymásba.

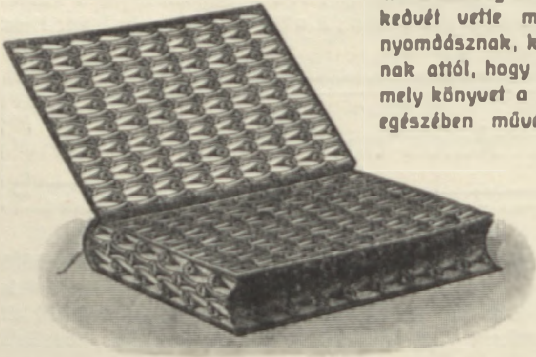
A fundamentum legyalulásának azonban a leghelyegyenletesebben kell történnie. A német princípális fentebb említett panaszának is minden valószínűség szerint az egyenletlen gyalulás az oka. S ez különben könnyen megeshetik, különösen ha a fundamentum keményebb anyagból való, s a gyalulásra használt gép is már jól ki van használva. A két ilyenkor enged valamit az eredetileg elfoglalt helyzetéből, s nem fogja a lapot. Eppen ezért a megjavított gyorsajtót a visszaszállítás előtt, tehát még a gyárban létekor, tüzetesen meg kell vizsgálni, s esetleg nagyobb mennyiségű próbanyomattal is készíteni rajta. A próbanyomatok nagyobb mennyiségének készítése azért megakolt, mert esetleg egyéb olyan hiányossággal is lehetnek még a gépek, amelyek csak nagyobb példányszám nyomtatásakor kerülnek napfényre. A próbanyomatot mindenesetre valamelyik nyomdabéli gépmesterrel ajánlatos végeztetni, legfőképp azzal, aki a gépet majdan kezelni fogja.

Géptechnikai és hasonló tárgyú ujdonságok.

Schelterék könyvmetszetet nyomtató sajtója.

A könyvlapok élének, az úgynevezett metszetnek díszítése és színezése eddig a márványozásnak, gummlhengerekkel való kézi festékezésnek meg egyéb ilyes eljárásoknak a segédelmével történt, ami nemcsak hogy igen sok időbe került, hanem a nagy ügyességet igénylő munkánál fogva viszonylag igen tekintélyes összeget tevő költségbe is került.

Ez a költség sokszor kedvet vett már a nyomdásznak, kiadóknak attól, hogy valamely könyvet a maga egészében művészele-

Egy a Schelterék metszetnyomtató sajtóján készült munka.

sen és tökéletesen stílszerűen készíttessen el. Igen gyakran látunk ez oknál fogva szépköltésű munkákat metszet nélkül.

A könyvmetszetek előállításának olcsóbbá tétele végett most a lipsei Schelter & Gieserke gépgyár olyan nyomtató-sajtót készített, amellyel mindennemű metszet szépen, jól és ami fő dolog: igen gyors egymásutánban elkészíthető.

A gép a téglés nyomtató-sajtók rendszere alapján épült és a metszetnyomtatás minden manipulációját maga elvégzi,

és a klisé befestékezését is, de a berakást természetesen leszámítva. Az egész metszetnyomtatás úgy történik rajta, hogy a berakónó a könyv egyes példányait a téglére rakja, ahol egy szorító-lemez ragadja meg őket, mire szorító állal a közben befestékezett klisének nekiszorította, megtörténik a nyomás. Nyomtatás után a könyvet a téglét szépen visszaveteli az előbbeni helyére, ahol aztán annyira előretolódik, hogy a berakónó könnyen kivetheti, a másikat lehet be helyettesíteni.

A gépet kétféle nagyságban építik: a kisebbiken 32:32 cm. nagyságig és a nagyobbikon 4-5 cm. szélességig terjedő könyveket lehet metszettel ellátni, a nagyobbikon pedig 40:40 cm. nagyságig és 8 cm. szélességig terjedőket. A különböző formátumokra való beállítás mindössze néhány percnyi munkát vesz igénybe.

Magától értetődik, hogy a könyvmetszetek többszörös nyomtatásával is készíthetnek e gépen. Azonkívül pedig a márványozással szemben az a nagy előnye a gépnek, hogy — mint fentebb már is mutattuk — a metszetet esetleg ugyanolyan díszítéssel lehet ellátni,

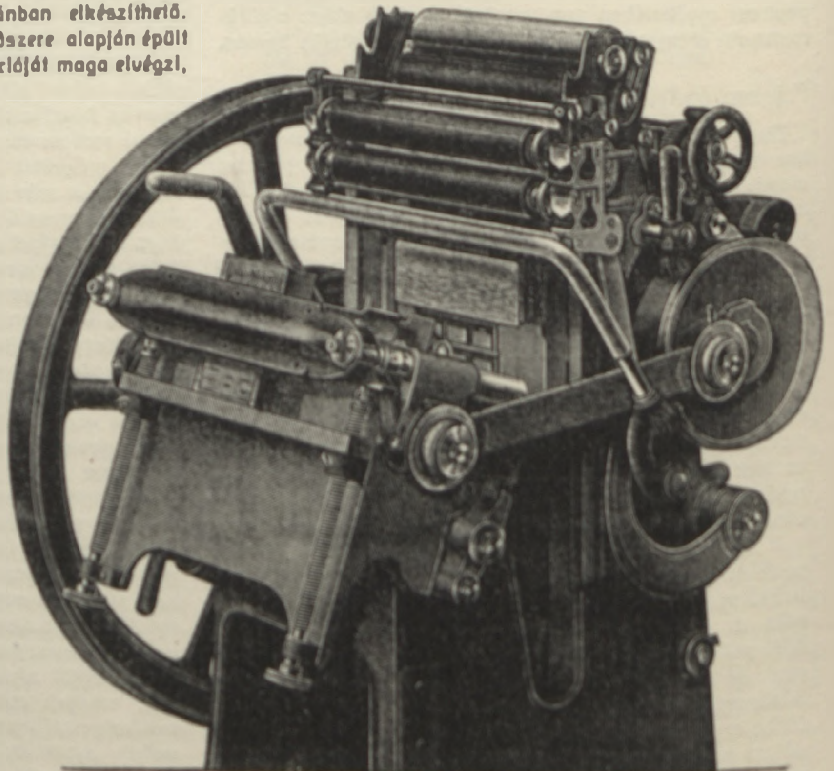
mint aminő a béléspapíros, szóval az egész könyvoldást e révén egységessé lehet tenni. Mert hiszen a nyomtatás kliséről történik, a klisé pedig lehet bármilyen rajzolatú is.

A címlétráknál, menetrendeknél stb. régi szokás, hogy a könyv metszetére kaucsukbélégezéssel valami szöveget nyomtatnak. E gép használatakor az ilyesmi nyomdabetűről történhetik, persze hasonlíthatatlanul gyorsabban és tisztábban.

Egyes betűket öntő újabb szerkezetű szedőgép.

A Stringertype-ről már évekkal ezelőtt is megemlékeztünk folyóiratunk hasábjain, mint olyan szedőgépről, mely tökéletesítése esetén számba vehető versenytársa lesz a mostanában használatos szedőgépeknek. Amint hírlik, a Stringertype ezt a tökéletességi stádiumát immár elérte, s hihamar meg is fog jelenni a kontinens egyik-másik nyomdájában.

Külső alakjára és működésére nézve a Stringertype a Linotypehez hasonlít, sőt járészből a Linotype lejárt szabadalmának felhasználásával alkotják is meg, de nem sorokat, hanem egyes betűket önt, úgy mint az Athenaeumban meg a Wodlaner-nyomdában működésben levő Monotype is. Ezzel szemben azonban nem két, hanem csak egyetlen gépből áll. Ha a billentyűket megnyomjuk, a matricák egymás mellé esve sorakoznak mindaddig, amíg a sor vége felé nem érünk: ekkor csöngettyűjezés jelenti a kizárás idejének eléréseit. A kizárás különben ékrendszerű kizáró-darabokkal történik. A már kizárt matrica-sor az öntő készülékhez kerül, ahol minden egyes matricába külön-külön ömlik bele a forró ólom. A matrica-osztás a Linotype módjára történik,

3. B. Schelter & Gieserke lipsei gépgyárának könyvmetszetet nyomtató téglés sajtója.

nagy ügyességet és gyakorlottságot igényelne. Az almará-dásnak könnyű elébe kerülni. Az egyenlő értékkel bíró tónusok pontjainak kiterjedése egyenlő nagy, s az autotípiá legülédősebb helyein az apró pontocskák alapja kúpos formát mutat, s így még a legerősebb nyomást is kibírja.

A maratás következményeképpen való oxid-képződésnél legfontosabb dolog a levegő nyomása; hogy ez a marató folyadékot keresztül a lemezhez jusson, annak elősegítésére Albert dr. marató pora szolgál, amelynek az a tulajdonsága, hogy a maró folyadékot habossá teszi, s így a klisé fölületét maratás közben váltakozva érinti majd a levegővel telt hólyagocskák, majd pedig a sav. Graphos.

Ringererék új képnymotató módja (autograuőr).

Amióta a sokszorosítás legáltalábbik módja: a fény segédelmével való képirás segítő kezet nyújtott a nyomtatásnak, a sokszorosítás maga sohasem remélt módon és eladdig nem is sejtett irányokban fejlődött. S fejlődik még tovább is, szinte beláthatatlan messzeségbe és magasságba.

A sokszorosító eljárások nevelnek kétharmada elé oda lehet a "foto" szócskát tenni, ami azt jelenti, hogy az illető eljárásnál a forma elkészítése tekintetében a fénynek is szerepe van, amennyiben a rajzot, a képet fény segédelmével rögzítik lőre vagy oda. Hogy a fotografálási mi mindenütt tudták kihasználni: közelkezethetők abból is, hogy van ma már fotocinokográfia, fotoxilográfia, fotolitográfia, sőt még fotogalvanográfia is, azóval nagyban szerepel immár mind a magas-, mind a sík-, mind pedig a mélynyomtatásban, vagyis a sokszorosítási alapmódok mind a három fajtájában. Sok eljárás megéppenséggel neki köszönheti keletkezését. És sajtóságos, hogy a megosztásuk a három ikertestvér: a magas-, sík- és mélynyomtatás között nagyon festéketlenül történt. A magasnyomtatásnak jutott a korszakot alkotó autotípiá, a síknyomtatásnak az olcsó és minden tekintetben hálás fénynyomás, a mélynyomtatásnak a sokszorosító eljárások fotomechanikailag és fotokémiailag legnehezebbike és legnehezebbike: a hellograuőr, vagy más néven fotograuőr.

Mindamelletti, hogy a fotografálás technikája már igen előrehaladott állapotban van, s a kémikusok meg fizikusok egész serege folytonosan igyekszik ezt látkéltetni: a fotografálás ma még messze esik a teljes tökéletességtől. Rendkívül, szinte a gondolat sebességével vetekedő gyorsasággal tudnak ma már fotografálni; az sem akadály, ha a fölülettel tárgy messze van, mert hiszen a készülőké lenséje eléggé a közelségbe tudja hozni; de azért annyira mégsem vitük, hogy több színt egyszerre, a tónus-arányoknak megfelelően tudnánk a fényérző lemezen megrögzíteni. A háromszíni nyomtatásra szánt fölületek egymás után történnék a három megfelelő szín-illetőleg fényzűrővel (mely mindig az egyik alapszín komplementárja, azaz kiegészítő színének felel meg), tehát csak részletekben.

Fotografálásakor a kép — a színekhez mérten — sokat veszít tónus-gazdagságából; ez a veszteség a fényzűrők

alkalmazásakor ugyan valamivel csökken, de egészen megszüntetni eddig bizony nem sikerült. A fotografálásra való fényérző lemezek ugyanis háromfélék: Az első kategóriába a közönséges lemezek tartoznak, amelyek érzékenysége a színekre alig hat ki. Ha a színes tárgyát ilyenekkel készítenk fölületét, a kép monoton hatású, tónusokban szegény lesz. A második kategóriába tartozó, ortokromatikusoknak nevezett lemezekkel már kontrasztokban gazdagabb fölületét nyerhetünk a színes tárgyról. A harmadik kategóriába tartozó lemezeket pankromatikusoknak hívják s nevükhöz híven minden szín ellenében egyformán érzékenyeknek kellene lenniük. Ez azonban eddig távolról sem lehetséges.

Itt van tehát a magyarázata annak, hogy színes képről avagy tárgyról fakszimile reprodukciót tisztán fotografálás útján ma még nem lehet készíteni. Kerülő úton úgy lehet ezen segíteni, hogy kezöve a negatívon és folytatva az egész további processzusok lődeje alatt: folyton reusoznak.

A bécsi Ringerer B Bóschl világhíres reprodukáló műintézetre egy olyan új sokszorosító móddal állott most elő, amely alighanem közelebb visz majd a fotomechanikát a fakszimile reprodukció lehetőségéhez. Taldimányának, amelyet természetesen már szabadalmaztatott is, autograuőr a neve. Kicsit körülményes a dolog, de ha arról van szó, hogy fakszimile vagy legalább az eredetit megközelítő hűségű reprodukciót állítsunk elő: a sok idő meg fáradtság bőven kárpótlódik az igen jól sikerült munkaeredményvel.

A reprodukálásra váró eredetiről négy külön fotografál fölületet kell készíteni. Az első hárommal a háromszíni nyomtatás mintájára három fényzűrővel (természetesen autotípiál raszler beállításával), mi megfelel a kép három alapszínre bontásának. Ezekről kell aztán készíteni dia-pozitíveket: sárgát, vöröset meg kéket, melyek tudvalevőleg a forma alapjól szolgálnak. A negyedik fölület már nem készöl semmiféle fényzűrővel, s ennélfogva kihal az egész képre. A fölületet ortokromatikus lemezzel történi, vagyis olyanmal, amelynek a színek ellenében való érzékenysége javítva vagyon. A három első forma nyomtatását körül, alumíniumról vagy cinklepről eszközlik, vagyis síknyomtatással. A három forma egymásra-nyomtatása után következik a fő dolog: a negyedik formának a nyomtatása, mihez a negatív után mélynyomató lemezt készítettek.

E rövid, az autograuőr készítésének módját csak fölületesen tárgyaló leírásnál többet nem sikerült megtudnunk. Ebből is kiviláglik azonban, hogy van a dologban valami, s hogy az új sokszorosítási mód gyakorlatilag használható.

Különbösen sikerült dolognak vélem a mélynyomató forma fölhasználását. A plasztikus hatásra való törekvéskor igen nagy szerephez jutnak a mélynyomtatási eljárások, amelyek nagy előnye a szép perspektíva, meg a festészetben moai annyira kedvelt "in pasto" festékfótrakás fölöntéihetősége. Ha a jelen sokszorosítási mód művészi szempontból is a tökéletesség felé hajló, mint azt a bécsi Ringerer műintézet minden valószínűség szerinti kidolgozta: akkor az új találmányának még nagy jövője lehet.

Graphos.

Magyar Nyomdászok Évkönyve 1908-ra.

Jubiláris esztendőben vagyunk. A Könyvnyomdászok Szakköre az idén ér meg alapításának huszonötödik évfordulóját, büszkén tekintve vissza ama mélyre ható szakirodalmi és szakfejlesztésbeli munkálkodásra, amely ezen a negyedszázadon keresztül a zászlaja alatt ment végbe.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve mindenkoron dédelgetett kiadványa volt Szakkörünknek, s mikoriban a tagok létszáma és az általános érdeklődés nőni kezdett: első sorban is az Évkönyvet emeltük addig még csak remélni sem mert magos színvonalra. A hatalmas német, francia és angol szakirodalom vezető emberrel egyértelműleg úgy nyilatkoztak, hogy a Magyar Nyomdászok Évkönyve méltó hívszerege lehetne bármely nagy nemzet szakirodalmának is.

A jubiléris esztendőben ismét nagyot lépünk előre: olyan Évkönyvet akarunk előteremteni, amely még a legutolsó két évfolyamat is túlszárnyalja mind az irodalmi rész alaposága, mind pedig a külső kiállítás szépsége tekintetében.

Az alap ehhez máris meg van vetve. Tollforgató szak-társaink legelőbbje megígérték közreműködésüket; legkielégítőbb sokszorosító intézeteink kész örömmel támogatnak a munkánkban; az Évkönyv szerkesztését és nyomtatását pedig ismét a Ullógosság könyvnyomda vállalta magára, ami maga is kész kezesség arra nézve, hogy pompás, a maga nemében páratlan almanachot kapnak előfizetőink az ősszel kézhez.

A Magyar Nyomdászok Évkönyvének előfizetési ára 2 korona és 50 fillér Budapesten s a vidéken egyaránt. Ez az összeg szeptember közepéig 20—30 filléres részletekben is letölteszhető. Aki azonban június 1-éig Szakkörünkbe belratkozik, s tagsági illetékét rendszeresen fizeti: a Grafikai Szemlén kívül ingyen kapja meg az Évkönyvet is. Megjelenés után 3 korona lesz a Magyar Nyomdászok Évkönyvének az ára, helyben úgy, mint a vidéken is.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából: Nouák László, szerkesztő.

Az áprilisi papirosvásár Budapesten.

A Fővárosi Kereskedők Egyesületének papiros-szakosztálya — főbuzdulva a tavalyi márciusi vásár sikerén — az idén is rendezett tavaszi vásárt április 6-án, 7-én s 8-án.

A mostani kiállítás jóval gazdagabb volt a tavalyinál. Újabb célszerű és szép dolgokat főleg a könyvkötőink igyekeztek előállítani; papirsgyáraink pedig ismét gyöngén voltak képviselve.

Az Athenaeum naplókat és ifjúsági és képes könyveket állított ki. Többnapitárjain egy újítást láttunk, ami abból áll, hogy a napok számal szalagforma perforált papírra vannak nyomtatva, s kis kockaforma kivágás alatt a több legfelső részén elhelyezve, míg a több legalsó részén elhelyezve. Bakács Albert könyvművelő úton nyomtatott rézkártyákat, levélpapírosokat s számlákat, ügynevezett szakma-nyomatványokat állított ki, amelyekre csak a szöveget kell rányomtatni, s kész az illető szakot képpel is kifejező rézkártya stb. Olvadt Károlynak ellamert elsőrangú fénynyomdai műintézetéig igen szép képes levelező-lapokat és egy igazán pompás díszművet mutatott be. Az Első Magyar Papiripar R.-T. néhány fajta jobb minőségű irodalmi és csomagoló-papírokat, a hermaneri papirgyár hullámos göngyölő-papírokat, u. n. felhős és irodalmi papírokat állított ki. Kurzweil János és Társától nyomdai festékeket, hengeranyagot és szedővasakat, árat stb. láttunk a tárlaton.

Lengyel Lipót egy sereg szép litográfiát, Löbl Dávid és Fla levélpapírosokat, rézkártyákat és látogató-jegyeket állított ki. A Magyar Fénynyomdai R.-T. képes levelező-lapjai olyan szépek és tiszták, hogy bármely külföldi fénynyomdának is becsületére válnának. Molnár Ödön üzleti könyveket és irodalmi cikkeket, Molnár Már szekszárdi nyomdátulajdonos a maga harmadik részét előjegyzési naptárjait állította ki. Mint célszerű ajándékot kell megemlítenünk Orsós Károly többnapitárját. Felső részén csipetű van, ahova a már elmult hét felhajtott lapjának a szélét becsipetjük. A paterfalvi papirsgyár újfajta Transylvania nevű írógép- és merített papírosokat állított ki. Egy jótollú székely írónak, Péterfy Tamásnak a mesés könyvelőből is láttunk mutatást. Eredetiek és jellemzőek e könyveknek Szilasi Jenő által rajzolt beosztási táblái. Az utóbbinak egy rajzát ide tördeltem mutatni be. A virágok meg a cserépen futó ágak az eredeti rajzban piros-nyomdásúak. Redő Testvérek vonalzó intézete mindenféle üzleti könyveket mutatott be a papirosvásáron. A Rigler József Ede R.-T. kiállítása pedig mind terjedelmében, mind pedig a kiállított anyag minőségében igazán nagy szabásúnak mondható. Ha minden papirgyár és a nagyobb papirkereskedőknek legalább a fele ilyen szellemben rendezte volna bemutatására kötelező anyagát, papirosvásáraink a külföldön is elhíressédnének. St. M.

Kiállításokról és fölolvasásokról szóló jelentések.

A Szakkör székesfehérvári küldöttének jelentése.

A március 24—25-iki kettős Ünnep idején Szakkörünk több vidéki városban rendezett fölolvasással kapcsolatos szakkidítást. Egy régebbi megbeszélés értelmében székesfehérvári szaktársaink is nagyban számítottak erre, de itt bizony feledésbe merült az egész ülti terü. Úgy esett ki aztán a dolog, hogy a fehérvári lapok híradása meg az ottani szaktársak buzgólkodása nyomán tekintélyes számú közönség várta a nyomtatványkiállítás megnyitását, de bizony hibába. Ha nem is volt a kavarodás akkora, mint élcslapunk, az Ekszkize olyan jóízűen megírta: fehérvári szaktársaink egyföli-egylig szorultak, hogy mikép vágják ki magukat az elég szép számban megjelent érdeklődő közönség előtt.

A dolog kireparálására Szakkörünk husvét vasárnapján a lap egyik szerkesztőjét küldte le Fehérvárra, aki a következőkben számol be küldetéséről meg a tapasztalatairól: A kiállítás és fölolvasás helyül a szakgyesületi csoport helyisége: a Laczkovits-féle vendéglő világos és tágas terme szolgált. A kiállítás anyagát mesterszedőink legjobbjainak nyomtatványiból állítottam össze, s ezenkívül kiállítottam vagy hatvan darab különböző eljárással készült képnymomatot. A kurti fölolvasás ezek ismertetésére szorították.

A kiállításról meg általában a magyar könnyunyomatás haladottságáról igen elismerően nyilatkoztak a fehérvári lapok. A "Székesfehérvár" például egybek közt ezt írja: "A magyarázatot és fölolvasást egy budapesti könnyunyomató tartotta, ki pár szóval ismertetie a nyomdászati áldásos voltát, mely a művelődésnek, a haladásnak volt megteremtője. A nyomdászokat szakszeretetre buzdítva, előadó a magyarázatokra tért át, ismertetie a litográfiát és grafikai eljárások különféle nemét és módszerét. Magyarázatot tartott a mély-, magas- és síknyomásról. Ismertetie a kllé-csinalás módszerét, kiterjeszkedett a fa-, acél- és rézmetsezetekre. Ismertetie a cinkgráfiát, autoplialt és fotoplialt stb. eljárásokat. Rólett a három- és négy színnyomású képek előállítására, melyek az alajnyomásnak s litográfiónak lesznek versenyzői. Érdekesek voltak az apró, naponkint előforduló munkák, melyek mind nagyon izléses, külteiben voltak bemutatva, úgymint: meghívók, kártevek, levélpapírosok, melyek mind azt mutatták, hogy egy kevés áldozattal e téren is lehet szépet alkotni. A kiállításnak különben mind a két napon számos látogatója volt, s mind érdekekkel szemlélték a nyomtatványok különféségét. A nyomdászok pedig elhaldozták, hogy pár hét múlva — természetesen más nyomtatványokkal — új kiállítást rendeznek."

A szaktársaink és általában a közönségnek a kiállítás iránt való érdeklődése igen jólesően lepett meg. Csupa értelemes, jólizésű és olvasott szaktárs; fejlett szaktudásuk van, s okosan tudnak hozzászólni a legnehezebb technikai kérdésekhez is. Pedig fehérvárról éppen nem rózsás a helyzetük.

A munkaviszonyok nagyjából olyanok, mint a vidék más udarésaiban. A minimum többnyire maximum is egyszerűsminő. Hogy aztán heti huszonkét koronából hogyan ének meg fehérvári családok szaktársaink, mikor a lakás költségével mindem oly órága, sőt még órágább mint Budapesten: ezt bizony rövid ott-látázhadóságom ideje alatt nem bírlam megfajteni. Azóta is hiába löröm rajt a fejemet.

A nyomdák egyik-másika meglehetősen berendezésű. Különösen a Számmér Imre féle nyomdának anyaga közt nagy meglepetéssel láttam a betűöntők legújabb, legmodernebb

termékelnek egyik-másikát: a Scheller-antiquát, a Patriz-Huber-ótsz, egy sereg háromszín-nyomatos vlnettát stb. S ha a nyomdák meglehetősen berendezettsége mellett sem igen alkerül fehérvári szaktársainknak művészelebb munkákat produkálniok: annak okát bizony nem annyira dbennük, mint inkább a vidéki általános viszonyokban kell keresnünk. A munkamennyiség a legfő dolog a vidéken, a minőség csak afféle tizedrangú szerepet játszik a princípális számításokban. Az intenzív szakgyesületi nevelés révén intelligens, jólizésű úri emberekké vedlett vidéki szaktársakban bizonyosan megvalna a képesség ahhoz, hogy jól is produkáljanak, de hát olyan gyorsan, szinte a lehetlenséggel határos módon kell a munkát előteremteniök, hogy annak alaposabb átgondolásáról, gondos és hibátlan kiállításáról szó sem lehet. A becsületes, jó munkához tudvalevőleg okvetlenül megkülvántatók valamelyes kis idő.

A nyomdai főnökök általában azt felelik ez irányú panaszainkra, hogy szép dolog is, meg jó is az, amit óhajunk, de hát nagy a konkurrenca, s így kénytelenek minden iparművészeti szempontok figyelméval gyorsan dolgoztatni.

Van valami a dologban. Különösen Fehérvárról, ahol szinte késhegyig megy a konkurrenca. De amikor ezt elismerjük, adalopakodók az ajkunkra egy igen-igen szerény kis kérdés: Ha a főnök urak tudók másokron, például a segédek árszabálymozgalma idején egységes lábbaba tömörülni, és egymást meg is bírták érteni: nem tehetnék meg ezt talán olyankor is, amikor más dolgok, például a plasztikus konkurrenca megszűntetése, a nyomdászati iparművészeti irányba terelése, nívójának emelése van szóban?

Nyomtatványkiállítás és fölolvasás Temesvárt.

Március 25-ére Augenföld Miksa szaktársunkkal Temesvárra küldte a Szakkör, hogy a Délvidék e metropolisának nyomdászati is megismeresse a modern könnyunyomatást. Fölolvasását a temesvári szaktársak majdnem teljes számban hallgatták végig. Bauer szaktárs ádváziló szavai után a temesvári Typographia óalkör a "Kit órcsóltsen ez a óal?" című nyomdászati éneketie, s csak azután kezdett fölolvasásába Augenföld szaktársunk. — A munkásság ereje a szervezetben van, úgymondó, a szervezetnek pedig egyik fő része a tudás terjesztése. A Szakkör, melynek képviselőiben megjelent, párhuzamosan halad a szakszervezettel, amennyiben a szakismeretek terjesztését köze ki a célul. Fölolvasásának tárgya tulajdonképpen: Mi is szép a könnyunyomatásban? A könnyunyomatásra való átkerülés viszonyulók a Gutenberg réDMI időszakba, amikor a szerzetesek által írott könyvek valódságos műremekek voltak. Gutenberg találmánya arra irányult, hogy ezek a művészeti könyvek nagy mennyiségben és olcsón legyenek előállíthatók. Kezdetben a könnyunyomatók ragasztották is a művészeti mult hagyományaihoz. Dórrer Albert, Kolbein meg az olasz protolitográfusok remek betűkkel meg ismeretlekkel oly magas színvonalra emeltek a könnyunyomatást, aminőt ez-óta sem tudni újra elérni. Ó utánuk a könnyucsaladás meglehetősen művésziellen állapotba jutott, s csak a XIX. század alkonyi félt ekerül néhány művésziellen észleltüknek. Közülük az angol Mortimer meg amerikai De Vinne nek új kiellet venni az elcsaladástól, erőfenné velti könnyunyomatásba. Fölolvasás ezután azt a kérdést tárgyalta, hogy miképpen lehetők nyomtatványainkat egyszerű és kiterjedt

eszközökkel is széppé. Első és fő dolga a szedőnek, hogy a sorokkal való bánni-ludást elsjáíftsa, mert hisz minden nyomtatványon ezeknek kell első sorban kidomborodniuk. Az ornamentum majd minden esetben csak másodrangú valami. A könnyunyomatásban használatos díszítő darabok legtöbbször vonalas rajzú, már csak azért is, mert az ilyen rajz a legszebben harmóniál a szintén vonalas rajzú betűvel. Az ornamentum használata tekintetében különben első és legfő szabály a mértékletesség. Kohn Bernát.

A Szakkör debreceni küldöttének jelentése.

A március 24—25-iki kettős ünnep idején a Szakkör megbízásából Debrecenben jártam, hogy ottani érdek kollégám előtt egy kis szakelőadást tartsak, s egyszersmind részben a magam munkáiból, részben pedig a budapesti szaktanfolyami hallgatóság vázlatából szakkilíltást rendezzek. Az eredménnyel meg lehettem elégedve, amennyiben a hallgatóság elég szép számmal jelentkezett, s a kiállítás iránt is — legalább úgy tapasztaltam — eléggé élénk érdeklődést mutattak az alábbi nagy elvsúáros nyomdászol.

Pedig ami a lípográfiai iparművészetet illeti: az bizony elég csehül áll arra kead felé. Modernebb berendezkedésű nyomda is kevés akad egyrészi, de másrészt meg a szakírtások többsége nem is törődik sokat a szakbelli önképzésével. A magyarságot jellemző patópáloskodással veszi minden dolgát a vidéki szakírtások egy jó része: amíg nem a ház a feje fölött, nem mozdul. Azt mondja: ráérünk!

Pedig dehogy érünk rá! Már csak a nyomdász-szervezet biztonságának fokozása szempontjából sem lehet tovább halogatnunk az Intenzívebb szakapóadás idejének megkezdését. Mert bizony mennél általánosabb és mennél alaposabb valamely szakma munkásainak a szaktudása: annál biztosabb alapon nyugszik a szakszervezetük is. A jó munkás — ha csak valami morál insanlty féle nyuvalya nem fosztja meg a helyes életfölfogásától — nem lesz testi-úreinek árulójává sohasem, mert hiszen megél a jég hátdn is... vagy ha ott éppen nem, hát a külföldön biztosan.

A magyar könnyunyomatók most is százával vannak a külföldön. Minden jelentékenyebb ausztriai, német stb. városban akadunk régebben kívándorlatl s ott megtelepült magyar nyomdászokra. A külföldi évlzedekeken keresztül alkalmasnak bizonyult munkanélküli-létszámunk egy hányadának a lesapóására. De tessék majd a jövőben kiemenni! A nyugati államok nyomdászkeireiben egy-két év óta olyan nagyszabású szakfejlesztő munka folyik, a szakírtások zöme olyan buzgógn versenyez a szakbelli tudásának gyarapításában, hogy egykettőre messze maguk mögött hagytak benőnhet. Ha a magyar és a külföldi nyomdászat színvonalának közli arány még kedvezőlenebb talál lenni: a magyar könnyunyomatók ne igen számítsen arra, hogy valami nagy krízis esetén a külföldre menekülhet. Itthon kell maradnia, mert a külföldi fejlett technikában nem állja meg a helyét.

Száz más argumentumot is elősorolhatnék még a mesztárságunkkal való törődés szükségessége mellett, de hiszen az értelmes, a szervezet sorsát szívén viselő munkás azt úgy is tudja, amit kétségbevonhatatlanul bizonyít az a körülmény is, hogy a szervezet erősödése mindenütt a szakapóadásnak a föllendülését jár karöltve. (Sietőni.)

Szakkilíltás és nyomtatványkiállítás Pécsen.

A könnyunyomatások Szakköre vezetősége március 24-én küldötte ifj. Ragner Antal szakírtásunkat, hogy Pécsen fölölasadást tartson és a saját munkáiból kiállítását rendezzen.

Ezzel már harmadoszor kaptunk egy-egy nyomtatvány-kollekció kiállítás céljából, de az első két alkalommal nem sikerült a szakírtások érdeklődését annyira fölkeltőnk, hogy rendezés kiállítását rendezve, arról be is számolhassunk. Hisz még azok is, akikkel már sikerült a Szakkör tagjává

megnyernünk, oly kevés érdeklődést tanúsítottak, hogy egyikük-másikuk egy pár nyomtatvány megtekintése után sietett a szerinte nemesebb szórakozást adó kártyaasztalhoz. De hát változnak az idők, változnak az emberek! Most már nagyobb érdeklődés mutatkozott. Most már megjelent a kiállításra mindenki, akit másnemű elfoglaltsága ebben meg nem akadályozott; ugyanez időben tartatnák meg tudnillik a szocialdemokrata párt pécs-kerületi értekezlete és a pécsi munkás-iskola záró ünnepélye, a fölölasadás részt nem vett szakírtások ott voltak elfoglalva. De különben is konstataíthatjuk, hogy most már nem akad közöttünk oly szakírtás, aki az összmunkásság törekvésével — tehát a szervezkedés és tanulás — iránt közönyösnek lenne mondható.

Ami a fölölasadást és kiállítását illeti, csak ismételhetjük azt a jó véleményi, amely Ragner szakírtásunkról és munkáiról e lap hasábjain már megjelent. Munkái kitűnő tanulmányi anyagot szolgáltatnak. Meg lehet belőlük tanulni, hogy nem kell a nyomtatványt telerakni mindenféle cifra-sággal; elegendő egy pár jól megválasztott díszítő darab, egy pár vonal és a szöveg megfelelő elhelyezése, s kész a csinos, hatásos, tehát a céljának megfelelő nyomtatvány.

... Hogy az ilyen kiállítások Instrukív hatását már fölismerés a szakírtások, bizonyosága az a tény, hogy legközelebb a pécsi és pécs-környéki szakírtásoknak munkáiból óhajtanak kiállítását rendezni. És így csak helyeselhetjük a Szakkör vezetőségének azon — a márciusi számban közlétt — szándékát, hogy a kiállítások céljára egy nagyobb nyomtatványkollékciót állít össze, melyhez majd mindenki beküldheli sikerültebbnek tartott munkáit. De én tovább megyek. Ajánlom, hogy ne csak a jó és sikertült munkákat gyűjtsék követésre méltó példa gyanánt, hanem a rosszakat is — okulás céljából. Mert a jó munkát mindenki igyekezzven utánozni, esetleg hibákat követnek el, s nem veszik észre, vagy pedig a rendelkezésre álló anyag fogyatékos-ságát okolják érte; de ha az ilyen rosszul sikerült munkák által figyelmessé téteinek az elküvetett hibákra, s az arra hivatottak részéről talán útbalgazítást is nyernek az iránt, hogyan lehetett volna a hibákat elkerülni: akkor mindenki arra is gondot fog fordítani, hogy a másutt tapasztalt hibák az ő munkáin elő ne forduljanak, ha bármint fogyatékos anyaggal is kell különben dolgoznia. Fiedler K.

Szakkilíltás és nyomtatványkiállítás Aradon.

Rendkívül érdekes és tanulságos szakkilíltásban volt részünk a Szakkör vezetőségének jóvoltából március 24-én.

A fölölasadás Augenföld M. Miksa szakírtásunk volt, s előadásának tárgyaúl a könnyunyomatásbelli esztétikát választotta. Tartalmas előadásában kiterjeszkedett a könnyunyomatás történetének fő mozzanataira Gutenbergtől egészen a szedőgépek mai inváziójáig. Részletesen ismertette ama fölölasadatokat, amelyek a szakfejlesztés terén a szervezett munkásságra várakoznak. A jövőt éppenséggel nem látja sötétnek, föltéve, hogy a szervezeti munkásság egyebeken kívül a szakapóadást és a szakbelli tökéletesedést is fölveszi a fegyvertárába. "A szedőgép terjedése ez esetben — úgy mond — ne aggasszon bennünket, mert a gép nem veheti majd föl a versenyi technikánk folytonos haladásával szemben. Ha kellő színvonalra emeljük a szakunkat: a szedőgépek munkája teljesen eltörpül az emberi ész és művészhlet diktálta munka mellett. Ennek elérhetésére azonban legelső sorban is folytonos, kitartó tanulás szükséges."

Az előadást körülbelül kilencven szakírtás, s rajtuk kívül szépségmú vendég hallgatta végig, több ízben is tetszésüknek adva kifejezést. A fölölasadás végzetével a különböző technikájú igen szép nyomtatványkiállítás tekintetűk meg.

A Szakkör nemes céljának támogatása kötelessége minden tanuini vágyó szakírtásnak. A magunk érdeke ellenében utónk, ha nem dolgozunk ez irányban is. Elbenedőzt.

Különféle apróbb közlemények.

Ezidek Eüvkönyvünköl van még eladásra szánt példány. Nagyobb megrendelések esetében — míg a készlet tart — részletfizetésre is kaphatók Bazsik István pénztárosunknál (VIII. József-utca 23) helyben 3, vidékre 3-30 korondért. Bekelési tábláinkat megrendelőinknek immár szétküldöttük, néhány darab azonban még rendelkezésre áll és rövid ideig kapható kiadóhivatalunkban, fővárosi megrendelőknél 1 kor. 40 fillérért, vidékre (parlamentesen) 1 kor. és 50 fillérért.

Változások a magyarországi nyomdák dolgában.

A szabadkai Kladek és Hamburger féle nyomdát Fischer Ernő, a Blittermann Józsefét pedig egy betéti társaság vette meg. Welsz Bernátnak rákvevel nyomdája is gazdát cserélt, Pflüsch Simon az új tulajdonosa. Szabó Ferencné hajdúböszörményi nyomdáját most Szűcs István vásárolta meg. Marosvásárhelyt Kossuth Lajos Nyomdai Részvénytársaság céggel létesült új nyomda. Frank Béla órdal nyomdájával Eszékre, Löwy Gusztáv sárvári principális pedig Szombathelyre költözött. Nagyváradon a Szent-László-nyomda régi bérlejt, Csádasay Gyula maga nyitott nyomdát. A Szent-László-nyomda új bérlejt, Sebő J. nagyváradi ember.

Braille-írósos magyar lap a vakok számára.

"Vakok Közlönye" címmel a vakok számára folyóirat jelenik meg havonta a vakok budapesti országos Intézete kiadásában a Heródek Károly igazgató szerkesztésében. A Vakok Közlönye pontrendszerű ömbornyomású, úgynevezett Braille-féle rendszerű írással van nyomva. A közlönynek kiadását szükségessé tette az oktatás alól mind nagyobb számban kikerült művelt vakok általános óhaja. A lap szak-, szépirodalmi és társadalmi cikkeknél ód helyet, továbbá a természettudomány köréből megfigyeléseket közöl, vakokat érdeklő híreket, sakkrevjűnyeket és talányokat hoz. A lap anyagi haszonra nem dolgozik, csupán a haszna befektetését kívánja az előfizetési díjakból megteríteni, úgy hogy ha a befektetés összege az előfizetők díjából megierül, a szegény vakoknak ingyen adja a lapot a szerkesztőség.

Kürlai döntvény az Ögynöki jutalék tárgyában.

Egy konkrét esetből kifolyólag a Kürla kimondotta, hogy állandó gyakorlaton alapuló kereskedelmi jogszokást képez, hogy az Ögynök az általa közvelelt ügyelek után kikötött jutalékát, más megállapodás hiányában, csak akkor követelheti, ha a vonatkozó ügylet lebonyolításán, a vételár tényleg befolyt; ha csak az Ögynök nem igazolja, hogy a vételár egyesegyedül a megbízójának hibájából nem folyt be.

Tudnivaló a védőjegyek bejelentése tárgyában.

A védőjegyek bejelentése tárgyában a kereskedelmiügyi miniszter új rendelkezést hozott, melyből a rednk nyomdászokra nézve fontos paragrafust közöljük csak, amelynek ismerete sokszor szükséges lehet: 3. §. A védőjegy bejelentése alkalmazással bemutatandó kilsének a védőjegy képével egyeznie kell. E kilsé ne legyen magasabb 23 milliméternél; elfogadandó azonban az olyan kilsé is, melynek magassága 24 millimétert tesz. A kilsé hossza és szélessége ne legyen ki többel egyenként 65 milliméternél, kivétel esetekben azonban, ha a védőjegy vastagsága megkívánja, nagyobb méretű kilsé is elfogadható, ér semmi esetre sem olyanok, melyeknek hossza vagy szélessége 130 milliméternél nagyobb. A kilsé alapzata prizma-alakú

legyen. — A védőjegypéldányokon felül a kilsének egy lenyomata is csatolandó a végett, hogy megállapítható legyen, vajjon a kilsé a védőjegy képével pontosan megegyezik-e?

Kalendáriumunk egy-két érdekes furcsasága.

Évszázad nem kezdődhetik szerdával, péntekkel és vasárnappal. A kalendárium husz év múlva ismét használható. Október mindig ugyanazzal a nappal kezdődik, amellyel január; április azzal, amellyel július; szeptember, amelyikkel december. Február, március és november kezdőnapja ugyancsak közös. Május, június és augusztus sohasem kezdődik ugyanazzal a nappal, sőt a többi hónapok kezdőnapjaival sem. Az év azzal a nappal végződik, amellyel kezdődött. E szabályok azonban szökőévre nem érvényesek.

Néhány újabb adat a táviratozás történetéhez.

A táviró multjáról érdekes adatokat és okmányokat közöl egy londoni tudós. Többek között megemlíti, hogy a tüzek által való jeladás a Tróját asziromló görögök táborában már használatban volt; sőt Dover szikláján máig is láthatók egy római jelzőtorony romjai; a középkorban pedig a hírszolgálatnak ez a módja a hadviselés fontosaságú feladata volt. Erre nézve érdekes példát találunk Dante Póklának VIII. énekében, mely a Dile vára tulajdonképpéről szól. Az optikai telegráfot (szemafort) a gyakorlatban Chappe kezdte legelőbb alkalmazni 1770-ben; 196 különféle jel használatával sikerült néki a közlelményt gyorsan és nagy távolságra is továbbítani. A távirás e módjának tökéletesebb alakját láthattuk a búrok heliográfjában, az angol-búr háború idején. A vilamos telegráf első kísérlete Watson nevéhez fűződik, aki 1747-ben a Themze partján épült laboratoriumában egy leidei palackra több száz méter hosszú fémhuzalt erősített, a átvételén ezt a Westminster hídján, a folyó túlsó partján levő másik leidei palackból szikrát csalt ki. Néhány hónap múlva miníleg négy kilométer hosszú áróttal két valóságos táviróállomást létesített Shooter's Hillben. 1753-ban egy kész terv jelent meg ismeretlen személytől a Scots Magazine című hírlapban, mely terv az elektrotechnika akkori állapotát tekintve, tökéletes jó volt. Csak hogy ez a terv is megelőzte a korát; sőt még halvan eszlenőével később is korának bizonyult, mert amikor 1816-ban Francis Ronalds tizenöt kilométer távolságra nagyon jó bevezetőt létesített Hammersmith-ben és a telep megtekintésére meghívta az angol tengerészet kiadó ténfialt, azok azzal hírlították el a meghívást, hogy "nincs szükség semmiféle telegráfra."

Hírszolgálat a Japánországi napl újságoknál.

Japánország kultúrája a fejlettség magas fokán van. Annál különösebb, hogy a lapok terjedelme hírségi, papírsepek és nyomások előny, tartalmuk pedig jelentéktelen. A japán lapok hírszolgálatára nagyon primitív. Az olvasóknak az elmúlt hetek hírségei birtval kell betérniök. A japán lapok meglehetősen szegények. Innen van az, hogy távirati hírszolgálatra nem terik a szerkesztőség kioldogulásból. A japán eseményekről többnyire kevéssé érkezik a tudósítások hírközvetítő az olvasói. Ami távirat van a lapokban, azt rendszerint az angol újságokból állították ki. A japán riporterek legkevésbé sem hírhírek. Örök hosszadlg árorognak a közögyi hivatal előszobájában, hogy a hivatalnoktól, akik a híreket jelentéssel földalgezzék, valamí

politikai hírt kunyoráljanak ki. Ha azonban gyilkosság történik a városban, akkor se sietnek az eset részleteinek kinyomozására, hanem beülnek a rendőrségre s boldogok, ha a nyomozást vezető rendőrszót elárul valamit. A hírszolgálat hírdíjosságát a japán szerkesztő hosszú vezérlékek közlésével igyekszik pótolni. A japán lapok éppen nagy szegénységüknel fogva oly rosszul fizetik a munkatársakat, hogy ezek csak ádómentesnek tartják foglalkozásukat.

Az osztrák nyomdatulajdonosok mozgalmához.

Az osztrák nyomdatulajdonosok országos szövetség sűrűs beadványt intézett az osztrák kereskedelmi minisztériumhoz, kérve: 1-ször, hogy az állami nyomtatványok jövőre csakis árszabályt fizető nyomdákban készíthessenek; 2-szor: hogy az illető állami hivatalok utasítsanak a még ajánlati versenytárgyalás alatt levő munkák árához megfelelő árlemelés engedélyezésére; 3-szor: az önkormányzattal bíró hatóságoknál és testületeknél hasson oda a kereskedelemügyi minisztérium, hogy az esetleges árlemelést amennyire lehet ezek is elfogadják. St. M.

A ponyva-termékek eladásának korlátozása.

Ponyva-irodalmi terméket áhányszósádkban árulni tilos. Ezt a szentenciát már régebben is kimondta a bécsvárosi rendőrigazgatóság, s az osztrák belügyminiszter mostan helyben is hagyta. Őket e ölogra az adott, hogy a sllány ponyva-termékek rendkívül megsaporodtak Bétsben, s a hatásuk inkább erkölccsrontó volt, mintsem kulturális. St.

Emberbőr, mint könyvkötésre használt anyag.

Szinte hihetetlen, hogy minő barbarizmus lakozik némely emberben, ha mindjárt tudós is. Amerikában egy nevezetes tudós elhalálozván, könyvtárát a philadelphiai kórháznak hagyta. Csak ekkor sült ki, hogy a könyvtár hat tekintélyes kötetle emberbőrbe van kötve. A bőrt a kórházban meghalt emberek egyik-másikáról nyúzták le. Egy hatalmas kötet egy férfi hát bőrébe, négy kötet pedig egy huszonnyolcegy esztendőss asszonynak a bőrébe volt kötve. A hatodik kötet költése egy tetovált ember bőréből való volt. — Az emberbőrbe kötött könyveknek jó néhány példánya maradt fenn külföldben a XVIII. századból Franciaországban. Abban az időjában az emberbőr ott meglehetősen keresett cikk volt, s különösen a szűzbőrökét kedvelték nagyon, amelyeket sokkalta puhábbnak és finomabb tapintatúaknak tartottak az egyéb fajta bőrnél. Az emberbőr mellesleg az állati bőrök közül a ólsznbőrhöz hasonlít a legjobban. St.

A Miatyánk nem kevesebb mint ötszáz nyelven.

Egy amerikai könyvkiadó cég nemrég egy csinos kiállítású könyveskél adott ki, amelyekben a Miatyánkot ötszáz nyelven lehet majd olvasni. A könyv nagyon drága lesz, mert mindössze 200 példányt fognak belőle nyomni és a szedést a megjelenés után azonnal azét fogják osztani. A kiadó cég szerdeterme valódógos látványosság volt. Kínalak, japánok, borneról zuluk és a világ minden részéből bedíllított szedők álltak a szekrények előtt. Legdrágékesebbek voltak azonban a kínai szedők, akik a jelek és betűk ezrelvet dolgozták, amíg a Miatyánkot, e rövid imádságot kiszédték.

Kizárólag elmebetegék által előállított újság.

A maueröhingl (Németország) örültek házdnak betegél bizorr öleletl valóállítottak meg a mult héten. Az egyik csenőes örülének ugyanis az az ölelele idémet, hogy újságok alapít. Az elmebetegék nagy lelkesedéssel fogadták a frivitetri eszmét és azt most meg is valóállították. A lapot az elmebetegék szerkesztik, írják, szedik és nyomják. Hasonkint egyszer jelenik meg és vezérlékek, tárcát, híreket és talányokat tartalmaz, s csakis örültek lehetnek munkatársai.

A pápa könyvtárának legdrágábbik könyve.

A pápa bírtakában van egy olyan könyv, amelynek minden lapja aranyból van. Brazília katólikusai ajánlatiák a pápának hálájuk jeléül azért, hogy Dél-Amerika egy tudós papjának elküldte a bíbaros süveget. A könyv minden lapja aranyból van és drágakövek kerete veszi körül az egyes lapokat. A pápa remek kivétel képe díszíti a címlapot. Kilencven kristálylisszóságú briliánsokból állították össze e fényképet. Egész Brazília térképe van a könyvben, minden város más-más kövel kirakva. Egész könyvtár ára kerülne ki ennek a mesésen drága könyvnek az árából.

Szerkesztőségünkhez beküldött nyomtatványok.

Mult számunkban közölt felhívásunkra egy egész határ szebbnél-szebb nyomtatványt kaptunk Gyomárról. Valamennyi Kner Imre szaktársunk kezemunkája, s fényesen tanuskozik csinálójának jóízűséről és nagy technikai tudásáról. Van köztük egy konfirmációs bizonyítvány, amely a legteljesebb mértékben felkeltette az érdeklődésünket. Dór-síllú oszlop-csarnokot ábrázol, az architektúra fölött a címmel, a friz mezein meg a két oldalsó oszlopnylásban az evangellisták bölcs mondásival. A dísz — bár csupa merő építészeti motívumból áll — megmaradt teljesen sik hatásúnak. Mäser-lemezbe vésett művészeti alapnyomat van a dísz mögött, ami monumentális hatásúvá teszi az egész lapot. A többi nyomtatvány is eredeti ötletekben gazdag: jó szedésű, harmónikusan színezett munka. Beosztottuk valamennyit a vidéki kiállítások céljaira szolgáló gyűjteménybe.

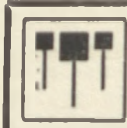
Falusi zsidók. Íria Ifjabb Mártiz Pál. Nyomatfia Debrecen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata. — A debreceni tipografus-műhely európai színvonalon áll. Bizonyítja ezt legutóbbi Évkönyvünknek egyik, e nyomdában készült melléklete is, de bizonyítja a nyomda mindennapos munkái is. A most kezűnk ügyébe kerülő nyomtatványán a szedéstechnika megnyomatás egyaránt jó, sőt még sajtóhibáktól is mentesnek látszik a könyv, ami pedig nagy szó, mert tudvalevőleg ez a vidéki nyomdákban leggyöngébb oldala. Egyéb beérkezett nyomtatványokról a jövő fűzetünkben.

Szerkesztéségi meg kiadóhivatali üzenetek.

B., Budapest. Cikket nem közölhetjük, még pedig két oknál fogva: először azért, mert csak fordítás; másodszor pedig azért, mert rossz fordítás. A száználvan soros szövegben nincs egyetlen egy egészséges magyar mondat. Igazán csodálkozunk azon, hogy én, kedves szaktárs, aki tudunkkal föl valahogy a németet, de amikor magyarul szólok, a leglisztibb, legzamatosabb alföldies mondatalkotásnak valódóggal művésze: egyszeriben sült németté vedlik, mihelyt tollal ragad a kezébe. Nem esik ez nehezére? Xénő. Önnek is csak ezt mondhatjuk. Cikkeknek megmagyarosítása háromszor annyit időnkbe kerülne, mint ha magunk dolgoznók föl a témát. Szolgallag fordított cikkekre különben nem reflektálunk. Van bőven eredetünk is.

Lengyel Sándor, Kolozsvár. Igazán öcséretére válik a buzgódsága. Mellékletének sorát ejtjük. Nagyon melegen ajánlanék azonban, ha további tanulmányalban valamelyik rajztanár segedelmét venné igénybe. Nem tudjuk ugyan, van-e Kolozsvárott olyanforma esti rajztanfolyam, mint aminék Budapesten vannak, de ha volna: iratkozzék be oda okvetetlenül. Szakszerű vezetésre még nagy szükség van. E nélkül mélyebbre ható rajztudás aligha sajátíthat el.

Bodensteiner Béla, Kassa. Beküldött nyomtatványl jákora gépmesteri tudásról tanuskoznak. A színnyomatok, autotipák egyaránt elég jók. Csak kitarítással előre. A szak tudás nem beszerkányóság, de meg nem is szűrték az emberrel, mint azt némely korlátolt ládókörű szaktárs állítja. Egyebekről jövő fűzetünkben.

A Szakkör hivatalos közleményei.

Választmányi ülés 1907. évi április hó 11-én.

Jelen vannak: Tanay József elnök, Pollák Simon I. alelnök, Fuchs Zsigmond II. alelnök, Morócz Jenő I. titkár, Ifj. Aligner Antal II. titkár, Bozák István pénztáros, Sáriós Lajos ellenőr, Hahn Már I. leltáros, Boros Dezsdé II. leltáros, Busay Balázs, Enyedy János, Fehete Béla, Hollány János, Kún Kornél, Kun Mihály, László Dezsdé, Navitzky N. László, Prüner Arnold, Stella Márton és Stefánl József választmányi tagok, továbbá Novák László, a szakfolyamok vezetője, és Wanho Vilmos tanfolyami előmlasztőr. Igazolvaával: Spitz Adolf választmányi tag.

Tanay József elnök az ülést megnyitván, átvizsgál az új választmányt, a törménék ad kifejezést, hogy a választmány több jelen munkaszűrésel gyarapodott. Meleg szavakkal köszönti Pollák Simon I. alelnököt, a hért az egész választmány büszkő támogatásáért.

Titkár felolvassa a múlt évi jegyzőkönyvet, melyet Gyöngyösi Sándor és László Dezsdé hitelesítettek.

Elnök bejelenti, hogy a március 17-én megtartott közgyűlés megválasztott listát har és választmányi tagjai a rajtuk esett választást minő elfogadák.

a) egyes bizottságok a következők alakultak meg:
 A) Szakbizottság: Elnöke Pollák Simon I. alelnök. Tagjai: Ifj. Aligner Antal, Bárdony Nándor, Fehete Béla, Fuchs Zsigmond, Kún Kornél, Kun Mihály, Spitz Adolf, Stefánl József.

b) Vigalmi bizottság: Boros Dezsdé, Fehete Béla, Fehete Béza, Gyöngyösi Sándor, Hollány János.

c) Irodalmi bizottság: Busay Balázs, Enyedy János, László Dezsdé, Morócz Jenő, Navitzky László, Stella Márton.

d) Gazdasági bizottság: Sáriós Lajos ellenőr, Hahn Már és Boros Dezsdé leltárosok, Gyöngyösi Sándor, Hollány János és Prüner Arnold. Felvontatik a kereskedelemügyi miniszter levele, melyben — miszerint a szakfolyamok állam segélyezésére Gyűben öntetne — a részletes teler és költségvizsés feltérjesztést kéri. Novák László felolvassa a miniszterhez intézendő feliratot, melyhez a választmány többek között az ölése után hozzájárult, a egyúttal a tanterv részletes költségvetésével az előadói hert bízza meg, egy legbázelebb megválasztandó bizottság- nek a bevondásáért.

A rendes évi közgyűlés határozata folytán a Gösch-egy megválasztására egy Bozák István, Gyöngyösi Sándor és Morócz Jenő tagokból álló bizottság küldeték ki.

A március havi jelentés és tagadgi forgalomról szóló kimutatás tudomással vettetik.

Elnököt a választmány megbizsa: Intézkedés átíratat a főnökegyesülethez a szakfolyamok érdekeiben levély kibocsátott gyűjűlűvek dolgában és egyúttal kéri a főnökegyesület által adományozott összegnek az átutalását.

Az Évkönyv előfizetés árát 2 koronára és 50 fillérbre állapítja meg a választmány.

A Grafikai Szemle szerkesztésére vonatkozó határozatát a választmány az általi szavazati előzetesig felfüggeszti.

Ifj. Aligner Antal bejelenti, hogy 30 koronát gyűjtött a Gutenberg-szobor javára. A bejelentést a választmány irvánra tudomással veszi és a szöveget a Gutenberg-szobor-álaphoz csatolja.

Egy főnökreai fényképezés Boros Dezsdé által ajánlatot írt a Szakbörzse, hogy a Már tagjai érdekegyezményben beleszóló részvevő, a mindegyik megválasztás után 10 fillért adományoz a Gutenberg-szobor-álaphoz. A választmány megbizsa Bozák István pénztárost, hogy az illető fényképezés lépjen írtíthozába.

Sáriós Lajosnak a hivatali nyomda mintakönyvtára vonatkozó felvételére után az évi véget ért.

Morócz Jenő, I. titkár.

Birdlatt jelentés a kassai mulatság meghívásról.

Kassai szakfolyamok plébános vedőnapján népművelési rendezésnek a főnökegyesületnek szaktörtszámának alapja javára, a a népművelési meghívás díjazott kiállításának kiadása által; a megújult hárszék versenyei keltek szép és a tiszta megjelölt meghívó tervezésére dolgában. Az ügyvezetés közölte munkából behívású Szakbörzse vezetőjének, azaz a hírszék, hogy azok közül a hivatali legbázelebb megjelölt részben, a főnökreai pedig szakfolyamok világművelési munkásság.

Tekintettel a dolog sürgető volta, meg arra, hogy a legbázelebb közgyűlés által megválasztott új választmány és ennek keretében a szakbizottság még nem alakultak meg; a Szakbörzse elnöksége megjelöltéssel azaz, hogy a nyomatványok készítésére napján — április 3-án — a Birdlatt megjelölt előadó beszövevetelre hívta meg az új választmányt ama tagjai, akiket az idő rövidsége mellett még írtíthetik lehetett.

A Birdlatt beszövevetelen a következő szakfolyamok jelentek meg: Ifj. Aligner Antal, Busay Balázs, Fehete Béla, Fehete Béza, Kun Mihály, Novák László, Stella Márton és Wanho Vilmos. A tanácskozás vezetője Novák L. volt, s az beszövevetel Birdlatt jegyzőkönyvét is ő vezette.

A megjelentek a behívást nyomatványokat megválasztás, egyértelműleg teljes elismerésüket fejezték ki értek kassai kollegáinak a behívást munkák várhozozzon fűzőtti elvűdjéért, a megjelöltéknak adtak kifejezést a fűzőtti, hogy a kassai szakfolyamok sokoldalú elfoglaltságuk mellett a szakbörzse felvételükre is így készséggel bevonhatatlan jelelt képeket adni. Ennek megválasztás a megjelentek abban viltik megjelöltéknak, hogy a kassai szakfolyamok zöme néhány év óta érvényellen bezugalmmal törekedik általános ismereteknek, műveltségének a bővítésére, s az ez irányban elért eredmények feltérleg hatnak a szépprázdókra és szakfolyamokra is. A megjelentek melegen átvizslik kassai szakfolyamok, a szűbből gratulálnak a most behívást munkáknak a sikerhez is. A behívást munkák jellegébe az röviden való leírása sorjában vutur a következők:

1—2. Jelleg: "Kardívus." 12 : 47 cm.-es papírra nyomatva, kétszeresen összehajtván. Műser-alap, negatív ornamentikával vésettel, kézzel-azúrké színbelen nyomatva. Szöveg gömbölyű görbél, zöld színbelen. A középen egy, a sarokban két-két négyzetleges róza pirosan nyomva. A fűzőlapon középpont körébe foglalva szerszámoszó nő fej, a sarokban piros rózsák. Az alap világos-zöld, a keret és szöveg élénk sötétzöld.

3. Jelleg: "Lala." Négyoldalban keretben, az első meg a harmadik oldalán telnyomatva. Az első oldal középen fűnn aranydomborított Gutenberg-mellkép, a középső oldalban barna. Keret kéthézagú hároms lánál és négyzetleges rózsák kombinációján. Halványkék alapba kétféle nyomatás-nan hővonalat beírva. — A harmadik oldal Madburg-béza szöveg vörösbarna nyomódott; a vonalas keret tisztaoltó kéh.

4. Jelleg: "Ölligentia." Négyoldalban, magasságformátus nyomatású. Az első oldal felső részén zártkörűen nyomatott nő fej, vörös háttérrel. Körbekerítől részesein alap a zártkörűen vonalozás. A "Meghívó" azó vörösbarna. A harmadik oldalban egy sor vörös, a többi vörösbarna.

5. Jelleg: "Haladás." A 4. számú munka első oldalának változata. A nő fej fekete nyomatású, a háttér pedig rózsaszín. Sárgás-szürké tónusú fűnn köré — láncokkal határolva — az egészét.

6. Jelleg: "Szerény." Magas formátus. Szöveg sötétkék, keret arany, sötét alappal a piros körbekerít. Középpont piros művészi jel.

7. Jelleg: "Törökud." Négyoldalban keretben, behajtván. Az első oldalban négyvonalas zártkörűen laltíra, fűzőtől szöveget, középen domborított Gutenberg-mellkép, a első művészi jelvűt befoglalóan. A harmadik oldalban zártkörűen szöveg helyezésel kerettel. A behajlásos lapon műser.

8. Jelleg: "Szerényeség." Háromszögletű magasságú. Nyűlt címszöveg szögletű vonalal és kéttörés fej. Balól az első részén vörös-nyomatás megjelölt, a harmadikban ugyanilyen színbelen nyomatott műser. A középső domború Gutenberg-mellkép. Rész zártkörűen-szöveg. Kétféle vonalozás.

A megjelentek a behívást munkák alapja és tisztes megválasztás után az egyes pályázati munkákra vonatkozóan a következő megjegyzéseket írták:

Az 1—2. számú munkára: Határozó, jó lírárti valló kompozíció, bár a formátus kissé nehezen kezelhető volt. A "Meghívó" azó a fűzőt két piros részben fűzőtt jobban érvényesíthetőt volna; ezzel a szöveg fűzőt részét is egy felhál megújult balról lehetett volna azódn.

A 3. számú munkára: A rózsák zártkörűen kiállt vol. Behívó meg által kiállításra jellegé az első és harmadik oldalán. A harmadik oldal csatlakozás felé vonalal, felé barozó. Egyes szövegvezérek folytatásos azódnak mindegyikre sebháló jobb balról kiállt volna írtítal.

A 4. számú munkára: Az egész munka igen jó hatódó. A balról szöveg kissé pangóval. "Behívó áll" stb. hogy. Keret a színezés azódn.

Az 5. számú munkára: Szöveg jobb, keret gyöngyöbb. Dics a szöveg rovatóra sok helyet foglal el, meg kissé keskeny a hozzájáró képrel.

A 6. számú munkára: Margóbell aránytalanság hatóidőkhöz rajta. Bejelölésnek csak levélvezérr nyomatványokból van helye; ott, ahol a papírrövidítéshez való megválasztás megválasztás van: nem jó.

A 7. számú munkára: A domború nyomat azódn, a ruja sötét, és a szöveget magában foglaló hozzájáró hozzájáró megjelöltékre vutur.

A 8. számú munkára: Szög munkák, és a beszerző kissé egyhangú.

A megjelöltéknak egyértelmű hatóidőkhöz azódn, hogy az ölése munkák közül kiemelkedő hatódn és jelelt mártírre voltak: szövegével önértít ama bírós fűzőtt, hogy a végleges hivatali círtádn mely munkák voltak a legbázelebb. A szöveg érvényes a következő: Először helyesírtétt zártkörűen azódn a 4. számú munka (szöveg Waleczelint Zsigmond, nyomtatás Schmidt Rudolf), második helyen — közt jelölésnek felvételére mellett — a 4. számú részén Urvó Jenővel, nyomtatás Schmidt Rudolf), a harmadik helyen az 1. számú munka (szöveg Morócz Lajos, nyomtatás Ottó Béla).

Budapest, 1907 ápr. 3-án.

A megjelöltéknak meghívásból: Novák L.

Bevétel.

Pénztári kimutatás az 1907. év március haváról.

Kiadás.

Áthozal a múlt hóról	5461	22	Házbér március hóra	10	—		
10 db hitelbiztosítkezeti részlegy á 10 K	100	—	Közgyűlés (szavazó-lap, teremdíj) ..	11	48		
Gulenberg-szabó-alap	391	05	Tiltók a leltározás fizet.-díja (5-5 arany)	112	50		
Rea-Mihály-alap	532	25	Levelezés, portáköltségek helyben s vidéken	7	92	141	90
			Kéaspénz e há végén			5476	47
Tagsági járulékokban befolyt:			10 db hitelbiztosítkezeti részlegy á 10 K			100	—
Államnyomda	6	—	Gulenberg-szabó-alap			391	05
Athenazum	22	80	Rea-Mihály-alap			532	25
Bogó Márton és Fla	1	80					
Berkovits-nyomda	4	80	Szakirodalmi alap:				
Bichler-nyomda	1	80	Kéaspénz e há végén			734	77
Brácsa Céh	3	60					
Budapesti Hírlap	4	20	Szaktanfolyam:				
Buschmann Ferenc	4	20	Pradi és temetői kiállítás, fölaluasás	31	44		
Egyetemi nyomda	7	80	Pécsi kiállítás és fölaluasás	27	56		
Füvészlégy-nyomda	8	40	Debreceni kiállítás és fölaluasás ..	26	—		
Franklin	42	—	Székesfehérvári kiállítás és fölaluasás	11	—		
Franklin-Műh	6	60	Tanf.-vezetők, adpm. és adm. Hszl.-díja	250	—		
Friedl és Krahauser	3	00	Terpenin a kísérleti nyomdába	4	20		
Gallizenstein	4	80	Szalónak behatárolási	10	—		
Gellér és Székely	3	—	Sar-honardrium	20	85	381	05
Globus	5	40					
Grafikai Intézet	2	40					
Hamburger és Birckholz	1	20					
Hadulig Sándor	5	40					
Harsányi Zsuzs	1	80					
Hungária	3	60					
Jókai-nyomda	4	20					
Károlyi György	—	—					
Kellner Ernő	—	—					
Kertész József	1	20					
Klein Ulman	5	40					
Kovács István	4	80					
Közlegeti nyomda	7	20					
Légrády	—	—					
Lengyel Lipót	2	40					
Markovits és Baral	12	—					
Markus Samu	1	80					
Máy. menetleg-nyomda	1	80					
Molnárak Lajos	—	—					
Müller Károly	6	—					
Nagy Sándor	1	20					
Nap	17	40					
Neuwald Illés utódai	1	20					
Pallas	6	60					
Pannonia	1	20					
Pap és Schwartz	24	60					
Pátria	6	—					
Peiser Lajos	31	80					
Pesti könyvnyomda r.-t.	—	—					
Posner K. L. és fia	4	80					
Radó Izor	6	—					
Réval és Salamon	2	40					
Rigler J. Edz	4	20					
Rothberger és Weisz	4	80					
Rózsa K. és seje	7	20					
Schmaltz és Miesner	12	—					
Stephanos	4	20					
Székesfehérvári ház. nyomda	1	80					
Szenti-László-nyomda	10	20					
Thalia-nyomda	3	60					
Utólagosság-nyomda	0	—					
Weisz L. F.							
Wodlauer Fülöp és fia							
Utóhétről:							
Prad 43.80, Gyoma 6.—, Gydr 11.40,							
Eperjes 23.40, Manna 10.80, Székes-							
fehérvári 12.—, Nagyberetnek 6.80,							
Szabadka 7.20, Nagyvárad 18.80, Me-							
hész 7.20, Szekesvárad 18.80, Temes-							
vár 23.40, Szeged 12.—, összesen a	161	40					
utóhétről							
Egyesekből (részletesebb a hávetésből							
elől)	50	20					
	598	—					
Ebből 10 százalék a szakirodalmi alapon	59	80	538	20			
Szakirodalmi alap:							
Áthozal a múlt hóról			874	05			
10 százalék a féléveslétről			99	50			
			7737	40		7737	40

A Könynyomdászok Szakköre pályázata.

A Könynyomdászok Szakköre választmánya 1907 március 12-én tartott ülésében elhatározta, hogy a Szakkör huszonöt-estizendője fennállásának alkalmából pályázatot hirdet egyrészt a Magyar Nyomdászok Évkönyve jövő kétéletének könyvkiadására, másrészt pedig a Grafikai Szemle 1907-iki mellékletére. A pályázati feltételek a következők:

I. Az Évkönyv könyvkiadása tekintetében: Szükségszerűen összesen mintegy tizenöt-húsz kötetbe való homloklet, iniciálé meg zórdíjazás, továbbá boríték, belélapapíros meg esetleg címlap is. Nagyodg és papíros megegyezik a tavalyival. Jól teszi azonban a tervező szakértés, ha feltétlen nagyodgban készíti a rajzokat, hogy így a királytűrés következtében a kiadóknak esetleges hiányosságát enyhíthessék. Pályázni lehet különben Szakkörünk bármelyik tagjának is, de elég, ha a pályázati határidőig: folyó évi június hó 1-éig csak a borítékim vázlatát, meg a homlokletet, iniciálét és zórdíjazás közl három-három teljes kiadógonként közl be a tervező szakértés az Évkönyv szerkesztőjének. Stílus dolgában határozott kikötés nincsen, a könyvnek külföldön való elterjedtsége azonban áhajtanodó teszi, hogy lehetőleg nemzeti stílusban jelenjék meg. A pályadíj 100 korona, a minden körülmények között kiadatik a nyertesnek akkor, ha az utolsó rajzot is elkészítette.

A pályadíjon kívül díjazáslevelet kapnak az abszolút berad többi munkák tervezői is. A pályabírádságot a Könynyomdászok Szakköre választmánya a maga kebeléből állítja össze, kívül álló szakértők bevonásával. A tervezés az Évkönyv szerkesztőjének, Novák Lászlónak költendődik be a fent jelzett határidőig. Egyéb feltéttelek ugyanod náa kaphatók.

II. A Grafikai Szemle melléklet dolgában: Erre vonatkozólag a választmány határozata az, hogy a Grafikai Szemle 1907-iki mellékletét közl a legjobbak közül ötöt díjazza, még pedig kettőt harminc-harminc, háromt pedig husz-husz koronával. A boríték-korandó pályadíjak egyike fődíjazás, másika pedig vidéki szakértésnek odanodó ki. A husz-koronás díjakra vonatkozólag ninc ilyen kényv korandó. Az öt pályadíjon kívül kiadókára kerül azonban öt ellamerd abszolút, ezekben minden korandózik ötöt. Misd e díjakra és ellamerd abszolútra nézve a döntés az 1908. évi január hav választmányi ülésen tartatik fenn.

Tegodgi forgalom 1907 február havban. Belétek a Körbe: Szabó István III. (Weisz Adolf), Toplánszky Béla (Egyetemi nyomda), Liebermann Már, Nibits Gyula, Sárkó Adolf, Weisz Már (Langyeli), Hollay Gyula, Herzog Miksa, Király Albert (Márkus), Magyar Gyula (Radó), Schipper István (Pátria), Rosenzweig Ferenc (Légrédy), Kallit József (Franklin), Krausz Natall (Fried és Krausner), Szendrő Lajos (Pesti dísznyomda), Fischer Lajos (Berkevit), Schwarz Adolf (Belléri és Székely), Kévéz Jenő (Neuwald), Sárkó Aladár (Jóhal), Holzhafter Ferenc, Lévy Ferenc (Maladrok Lapja), Mizeo Pál (Althausum), Réso Viktor, Rosenberg József, Szegő József, Zsompák István (Kassa), Szabadhal helyi csoport, Csárdy Lajos, Fábó Emdraul, Helber Lajos, Goldstein Izidor, Herz Sámuel, Kohn Sándor (Nagyvárad), Reisinger Kálmán (Meháca), Bauer Adolf, Benoni Ede, Almásy Imre, Dormuth Antal, Exner Adolf, Ebner Péter, Fischer Vilmos, Friedrich Márton, Geitlinger Gyula, Gramel József, Homann János, Jermola György, Jungbért Károly, Jovanovits Uzal, Kiltzer Péter, Klein József, Koller János, Konzsi János, Leitnerdorfer Márton, Leng Simon, Mijo Péter, Magyar Lajos, Riesz József, Stolán János, Szabotvics József, Tushán János, Tillich József, Várali Endrő (Temesvár), Báray László, Molá János, Illia Izidor, Imrdő Sándor, Keserő Sándor, Montan L., Storm Károly, Vidóhá Péter (Arad), Klein Már, Pérczy Gyula, Tóth Ferenc (Székesfehérvár), Nagy Sándor VIII. (Eger). — Törzsdők az alapadályok 9. azahassa alapján: Davidovits Orszó, Moser Rezső (Szeged). — Mátalék miatt törzsdők: Ostrog Ferenc, Magyar Elemér, Salkovszky Ferenc, Litothek Béla (Franklin), Bloch Lajos (Pozser), Sall István (Althausum), Sztepa Zoltán (Stephanum), Fried Gyula (Márkus), Schippe Károly (Rigler), Gunda Sándor, Marotta Lajos, Moser Ferenc, Goldberger Jakob (Kassa), Krausz Jell. Rezső, Kohn

Lipót II., Berger Béla, Kirz Ede, Messinger Aladár, Neuwald Miksa, Székely Miksa, Izák Lajos, Kovács István, Réso Jenő, Lezi Adolf, Szöllősi János, Haldaz Dezső, Korinek József, Neuwirth Samu, Kállay Béza, Frölich Béza, Goldstein Jenő, Zsuzvich Elemér, Bény József, Muzsik Ferenc (lamerlen tartók.). — A hó végén 11 fb., 1206 rendező, összesen 1217 tag.

Tegodgi járulékokban egyesektől befolyt (l. pénztári kimutatás): Mayer Rezső 10.—, indig Jenő 2.40, Mádó Sándor 2.40, Berger Dezső 1.80, Oltván Bébor 2.40, Mágner Aladár 2.40, Siegfried József 1.80, Novitsky László 1.80, Skadnitz Jakob 1.20, Fried Salomon 2.40, Hahn Már 4.20, Szabó István 1.20, Usanik Henrik 1.20, Duchon János 1.20, Bruck Andor 1.80, Zaha Imre 2.40, Landberger Miksa 1.20, Preisz Rajmund 1.20, Peidi Gyula 1.80, Dószegi Kálmán 1.20, Abraham Leó 0.60, Bogár Ignác 0.60, Burghelm Károly 0.60, Máller József 0.60, Steinherr Miklós 0.60, Schwarz Ambrus 0.60, Birauz Dóme 0.60, Farkas Lajos 0.60, Wolf Antal 0.60, Wolf Sándor 0.60, Gadí Bend 0.60, Weisz Adolf 0.60, Böhm Jenő 0.60, Gallitz József 0.60, Lachenbach Artur 0.60, Eckstein Adolf 0.60, Köntler Aladár 0.60, összesen 56.20 korona.

A Uigazságházba és az Uránia tudományos színházba 25—50%-kal mérsékelt jegyekre jogosító utalványok kaphatók a pénztárossal (VIII. József-utca 23. sz., II. 18; vasárnap délelőntől a körhelyiségben), valamint a Hungária-törzsdőbe azlő kedvezményes jegyutalványok is. A színházjegyekre azlő utalványok ára árabonként 4, a törzsdőjegyekre azlőként pedig 2 fillér.

A Szakkör 1. tagjai kérők, hogy mindennemű kondíciódítástól, úgy az abba való ber-, mint kiléptét haladéktalanul adják tudati a Kör pénztárossal (lelk: VIII. József-utca 23. sz., II. em.), mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadóványokat és meghívókat. Elég erre a círa egy egyszerű levelezéslap.

Szerkesztik Tassy József és Novák László. Kiadóváltalános a Könynyomdászok Szakköre. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest U. Haló-utca 7 (leltes 36—02). Nyomatott a Pesti Könynyomda R.-T. által. Előfizetel ár: egész évre 4 kor., fél évre 2 kor. Egyen szám ára 40 fill.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek szabott árai:

a) Egész oldalnyi hirdetés: egy évre	240.— kor.	
.. ..	fél évre	130.— ..
.. ..	negyed évre	70.— ..
.. ..	egyszeri közlés	30.— ..
b) Fél oldalnyi hirdetés: egész évre	130.— ..	
.. ..	fél évre	70.— ..
.. ..	negyed évre	40.— ..
.. ..	egyszeri közlés	20.— ..
c) Negyed oldalnyi hirdetés: egész évre	70.— ..	
.. ..	fél évre	40.— ..
.. ..	negyed évre	25.— ..
.. ..	egyszeri közlés	13.— ..
d) Nyolcad oldalnyi hirdetés: egész évre	40.— ..	
.. ..	fél évre	25.— ..
.. ..	negyed évre	15.— ..
.. ..	egyszeri közlés	8.— ..

Az apró hirdetések ára az első közléskor petil soronként 40 fillér; minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

! Nagy díj !

KAST & EHINGER
 G. m. b. H. 1020

világító gyártmányai a st.-szel
 világításban a legmagasabb
 díjat erték birtokos. — Fik-
 gyarok: Berlinben, New-Yorkban
 és Chingóban.

Kapcsolat Ausztria-Magyarorszá. részére:

Carmine Hugó
 Budapest, Eöke, Prága.

A magyar állam nyomdászattör- ténelmi térképe

Tervezte és magyarázó szövegét írta:
□ FIRTINGER KÁROLY. □

Ára helyben 60 fillér, utókére 70 fillér.
Az Évkönyv megrendelől féláron kapják.

Szakfolyóiratokat és -könyveket (bármely nyelveket is) vásárol, esztleg cseréberél fővárosi szaktdárs. Ajánlatok e folyóirat szerkesztőségéhez Intézendők.

Kissa József és Társa fényképezési műterme (VII, Ródközi-út 72. sz.) a következő méretű díjakon vállalja Szakkörünk tagjaitól a fényképezési munkálatokat: 6 órá vizit-fénykép 8 korona helyett 6 kor. 40 fillér, 6 órá kabinet-fénykép 16 korona helyett 12 korona és 60 fillér, 6 órá makart-fénykép 24 korona helyett 18 korona. 12 órá megrendelése esetében jobb engedmény. Nagyobb fényképek és egyesületi csoportképek, valamint tablók külön meggyezés szerint igen jutányos díjak mellett. Ügyezintén nagyított fényképek, aquarell- és olajfestésű archépek művészi kiállításban. Közönséges fényes kiállítás fényképeknél a fenti díjakból még 5-10 százaléka engedélyezik le. — A kezvezményes díjakra jogosító szelvények darabonként 10 fillérjével Bozsik István pénztárosnál kaphatók (Budapest VIII, József-utca 23. II. 18), de a szelvényért fizetett 10 fillért a fényképezés visszatéríti, illetőleg a számla összegéből leszámítja. — A szelvények ára a Gutenberg-szobor-alaphoz csatoltatik.

SCHÖNTAG GYULA

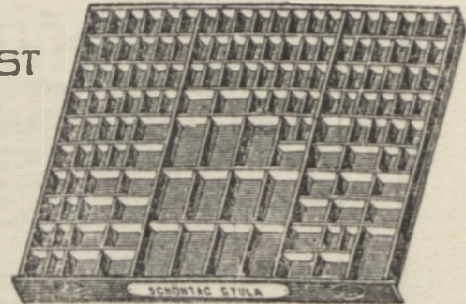
szakasztalos

BUDAPEST

VI, Urci-körút 51.

Kis antikvaszekrény 6 K 40 f.
Nagy szekrények 8 K 40 f.

Ajajogadik ingyen és bérmentve.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE

Szerkesztő: NOVÁK LÁSZLÓ

KIADJA A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRE

1907

HUSZONKETTEDIK ÉVPOLYAM

Karácsonykor jelent meg igen díszes kiállításban. Terjedelme mintegy 10 év, műmellékleteinek száma 45. Kiállítás és tartalom dolgában fölülmúlja az eddigi köteteket. — Ára 3 kor., postán küldve 3 kor. 30 fillér. Megrendelhető a Könyvnyomdászok Szakköre pénztárosánál: Bozsik István szaktdársnál, Budapest VIII, József-utca 23. szám.

Főraktár és iroda:

MÖLLER TESTVÉREK, Budapest V, Sályom-utca 19.

Kurzweil János és Társa

BUDAPEST IX,
Márton-utca 19. szám.

Első magyar könyv- és könyomdai
száza festék- és hengeranyag-gyár. *száza*

Újság-, mű-, illusztráció-, díszmű- s mindenféle színes
festékek, kencék, bronzok a grafikai iparágak részére.

Henger-öntő műhely

lapos és körforgó gépekhez. Olcsóbb és jobb a házi
öntésnél. Patent gelatin-hengeranyag. Szedővasak,
Igazítható feszítővel. Szabadalm. saját találmány,
47.004. és 53.406. számú osztrák-magyar szabad.
Számos helyen kitéve.

TELEFON: 56-64.

EGYESÍTVE:

BERGER
ÉS WIRTH

LIPCEI FESTÉK-
GYÁROSOKKAL.

FIÓK-GYÁRAK:

BERLIN
BARMEN
FLORENCE
LONDON
NEW-YORK
PÁRIS
SZENTPÉTERVÁR.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a birodalom-
ban.

Magyar gyorssajtó-gyár

Kaiser L. Flai

Budapest, VIII. ker., József-utca 56. szám.

Legrégibb
gyorssajtó-
gyár
a birodalom-
ban.

TELEFON:
54-48.

Egyszerű gyorssajtók vasúti szerkezettel, 2 és
4 hengerrel. Egyszerű gyorssajtók körbenfor-
gással, 2 és 4 hengerrel. Kromó- és autotpla-
gépek front-kiakóval vagy a nélkül. Rotáció
és két szint nyomó gépek. Gyorsan futó "Rapid".
Meglepő munkaképesség: óránként 1800 pél-
dány minden megerősítés nélkül. A legökélete-
sebb festékdörzsölés. Erős és szilárd szerkezet.
Könnyű és pontos járás. Maszatolás kizárva.

CHECK-COINTO:
9184.

!! Mindenki, mielőtt gépet venne, saját érdekében kérjen ajánlatot !!

Megjelent

és a Grafikai Szemle kiadóhivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. sz.), valamint Bózsik J. szakköri pénztárosnál (Budapest VIII, József-utca 23, II. em. 18. ajtó, avagy Vármege-utca 11. szám, Franklin-fiók) kapható:

A Könyvnyomdászok Szakköre 1905–1906-iki szaktanfolyamainak értesítője. ◊

Szerkesztették: Tanay József és Novák László.

220 oldal, sok szedés- és egyéb példával. A szakjokban fejlődni óhajtó szaktársak nélkülözhetetlen kézi könyve. Rövid és azért tömör összefoglalásban ismerteti a szaktanfolyamokon előadott tanítási anyagot.

Ara 1 korona.

Vidékre 1 korona 10 fillér.

BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézleniákból, vignettákból és a t. • Legnagyobb választék orosz betűkből. • Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. • Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi R. és társa, Budapest V, Lipótkörút 17

a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

Lanston-Monotype

a világ legjobb betüöntő- és szedőgépe.

Magyarországon és Ausztria területén eladja és működésben bemutatja

Alapítatott
1878. évben.

Carmine Hugó

teljes nyomdaberendezések gyára

Alapítatott
1878. évben.

Budapest VI,

Kirdly-utca 26.

Wien VII,

Burggasse 90.

Prag II,

Dütrichgasse 1968.

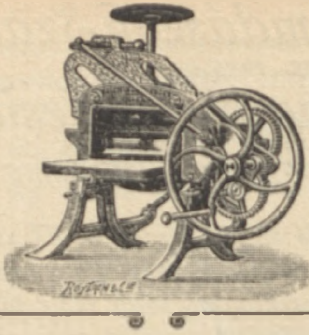
Nyomda-festékek, kencék és hengeranyagok nagy raktára

Kast és Ehinger

G. m. b. H. stuttgarti és feuerbachi gyáraiból.

Fiókgyarak: New-Yorkban, Berlinben és Chicagóban.

A párisi kiállításon grand prix-vel és két aranyéremmel, továbbá a st.-louisi kiállításon nagy díjjal lett kitüntetve.

Josef Anger

Gépgyár és
vasöntőde & Söhne

Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyárak, üzleti könyveket készítő gyárak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolesőbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

— MAGYARORSZÁGI KÉPVISELŐJE: —
SILBERER A. úr, Galgócon.

ORMOS GUSZTÁV UTÓDAI
KÖNIG ÉS BAYER

— fotocinkográlal műintézete —

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

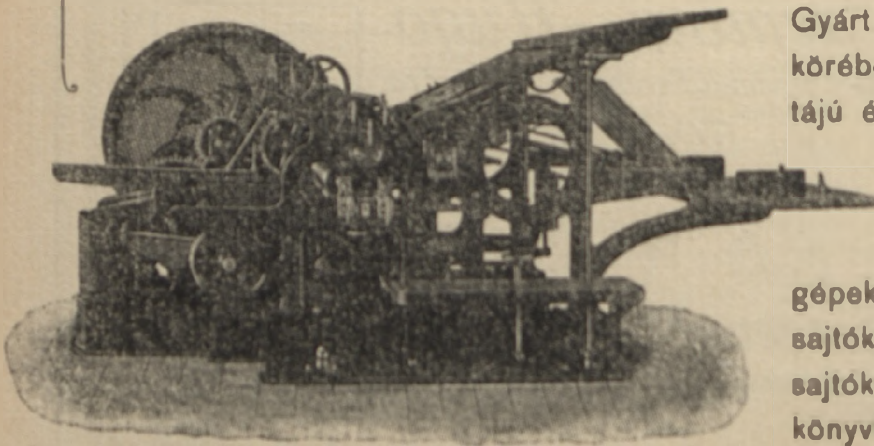
KLISÉK mindenemű képes nyomtatás-
nyokhoz a legjobb kivitelben.
AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

— Házonkivüli felvételek. —

Magyarország egyedüli gyorsajtógyára.

Wörner J. és Társa

==== Budapesten. ====

Gyárt a sokszorosító ipar körébe vágó mindenféle fajtájú és nagyságú gépet, és pedig: könyvnyomdai gyorsajtókat, körforgású nyomógépeket, könyomdai gyorsajtókat s könyomdai kézi-sajtókat, valamint különféle könyvkötő-gépeket.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtó minden méretű és 3 forduló hengerrel.

Felelő könyvnyomda-üzemeltető-iroda (V. Művelődési út)

KOBLINGER GYULA

Fotokemigráfiail Műintézete

BUDAPESTEN

VII, Csengery-utca 22. sz.

Készít

KLISÉKET

művek, folyóiratok, árjegyzé-
kek, hirdetések részére. Tervek
fotolitográfiailag sokszorosít-
latnak. ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣

TELEFON 14-61.

Alapított 1892.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

Wüste F.

Iroda és raktár:

BUDAPEST

VI, Gyár-utca 62. sz.

Gyárt: könyv- és könyomdák részére
való fekete és színes, valamint réz-
nyomáshoz szükséges mindennemű
és színű festékeket.

Hengeranyag- és kence-gyár.

„Krause“ emeltyűs könyomó-kézisajtó.

Saját szerkeztésű legújabb sajtónk, egészen vasból, ruganyos nyomással és a taliga visszamenetelét
könnyítő szerkezettel.

Szállítási díjtól és vámtól mentesen
Annak részére bármelyik vasúti állomásra.

Ha a megrendelésben a löddkeret
hiányos nincs világosan kikötve: a
szélességétől szállítjuk a sajtókat.

A sajtó távirati megjelölése		No	A taliga		A sajtó ára	
löddkerettel	löddkeret nélküli		széle- sége	hossz- sága	lödd- kerettel	löddkeret nélküli
			a kö számára			
			cm	cm	korona	korona
Mariage	Marialite	MN	45	55	700-	735-
Magdalena . . .	Magazijn	MP	55	65	795-	850-
Magdolum . . .	Magenader . . .	MPa	55	70	815-	870-
Maximilian . . .	Maximianus . .	MQ	60	80	905-	955-
Moriche	Moriolis	MR	65	90	950-	1010-
Methusalem . .	Metileno	MS	75	95	1100-	1160-
Methule	Metrisch	MSa	75	100	1110-	1170-
Melchior	Meldois	MT	80	100	1145-	1210-
Melchiades . . .	Meldung	MTa	80	110	1165-	1230-
Mumie	Mulvio	MU	85	125	1250-	1315-
Mummerei . . .	Mummolus . . .	MV	95	140	1370-	1435-
Myscole	Mysell	MX	110	150	1670-	1750-

As árakban belefoglalatik a kerékvédő ára is.

Bővebb felvilágosítást ad: KAUPMANN
GYULA, Budapest VII, Kertész-utca 37.

KARL KRAUSE, LEIPZIG.

Bélyegző-metszés.
Mechanikai műhely.
Galvanoplasztika.

Ólomzár-gyártás.
Tömöntöde.
Rézlénia-gyártás.

Első magy. betűöntöde

☐ részvény-társaság ☐

Budapest VI, Desseffy-utca 32. sz.

Telefonszám 23-70.

Dús raktárt tart folytonosan magyar, német,
tót, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

könyv- és címbetűkből,

körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,
továbbá a legkülönfélébb ékezetűkből és
egyéb nyomdai felszerelvényekből. Egész
nyomdai berendezések jutányos árban és
☐ gyorsan fogatosíthatnak. ☐

ÜNDONSÁG!

ÜNDONSÁG!

Egyetemes tabella-alapzat

Czettel és Bemóter szabóalma.

